

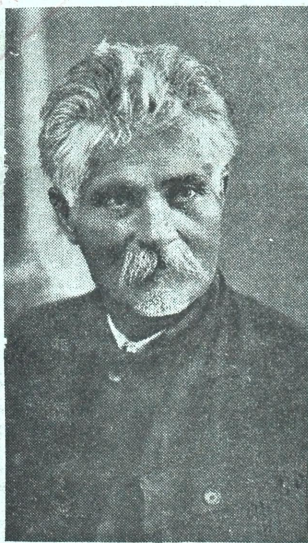
ოქტრი სხოვრება

სამეცნიერო-საზოგადოებრივი ჟურნალი

ფასი 20 კპვ.

1924 წ. № 15 (18)

*წიგნი
1924
19/VIII*

კ. მ. ბაგდასიანი

(ნიკოლოზ პავ. რაჭიკაშვილი)

მისი სამეცნიერო და საზოგადოებრივი მოღვაწეობის 40 წ. შესრულების აღსანიშნავად ახალ კლუბში აგვისტოს 18 გაიმართება საღამო.

ფოტ. მ. ჯვანისი

„თეატრი და სხვაკვება“-ს საღამოები კახეთში

სტუდ. შალ. სენინაშვილის თაოსნობით კახეთში მოუწყო თეატრი და ცხოვრ. საღამოები ამ საღამოებში მონაწილეობის მისაცემად ტყვიისდენ საგანგებოდ გაწვეული იყვნენ ახალგაზრდა ნიჭიერი ნომრდელი გუგული გვათუ-გერბალდისა (რომანსენი), ს. ხელუანთაშვილი მუქაბინოვი ორიენტალისტ მუსიკოსი ალ. ოლენგაშვილი და რედაქტორი ანატოლ ტურნალოს სახალხო ლექსიკონი იოსებ იმედაშვილი (მოსწერები). პირველმა თითქმის ყველაზე ერთნაირი იყო: მეტყველება, სახიბობა, მუსიკა (აქროსავ-გური და ევროპული). **პირველი საღამო** გაიმართა თელავში პრუფ.-სამკოს კლუბში ივლისის 24 ადგილობრივ საპატრო პირობებზე შემდგარ კომისიის მიერ (მახო სულხანიშვილი, ნიკო შუტაშვილი, სოსო მაჭავარიანი, ვანო პაატაშვილი, გიორგი ხუბიანიშვილი). II განყ: სიტყვა იოსებ იმედაშვილის „ქართული თეატრი, მისი წარსული“ ანუ მუხი და მომავალი. III განყ: მიიყვ „აღმშობის ცეკვა“ დრამ. იტ. I მოყ. მონაწილეობდნენ: თიკო ლვინიაშვილი, შალვა სენინაშვილი, მელიქ ევროპული და ლვინიაშვილის ასული; III განყ. საკონცერტო: როიალი—ნიონ ბარნოვი, სერბიკა და როიალი—და მძინე შუტაშვილები (ნიკოს ქალ ვაჩინ). **მეორე**—ალ. ოლენგაშვილი, ლექსი—შ. სენინაშვილი, რომანსენი—გუგული გვათუ-გერბალდისა, როიალიან ოლია ბაზინიძე; **მესამე**—ს. კვარციანი ივლისის 27. თითქმის იგივე. ადგილობრივი სტუდენტის მიყვარებულმა დასდგეს „კაკო ყაჩაღი“ (მონაწილეები: ალ. ზანაშვილი, ალ. სიყმაშვილი, ალ. სანუკაშვილი). საკუთარი ლექსი წაითხა შ. სენინაშვილმა, გრ. რომაქიძის კარლდ. გ. ბალიაშვილმა, როიალიან—თამარ ბაზინიძის ასული. საღამოს ხელმძღვანელობდნენ ალ. ზანაშვილი, სოლ. აბულაძე, ირ. ზაუტაშვილი, ალ. სიყმაშვილი, მ. სურგული, ან. მეტრეველი. საღამო მოუწყო ილ. ჭავჭავაძის ნაწარხალი, რომელიც ესლა სახალხო სახალხოდ გადაკეთებულ, ევოქტრონიტ განათავულებ; **მესამე**—ივლ. 25 ევლისციხეში (მისეა ვერ დიდგა); აქ ზემონახულებული პირთა გარდა ლექსები წარმოთქვა სტ. არულიაშვილმა—მხარგრძელმა მოხსენებელმა კვათისი ხასიათი იმელი; **მეოთხე**—ივლისის 29 სად. გურჯაანის რკ. ზუსი თეატრში. სამუშაოდ აქ საღამოს არ ჰქონდა ჩვეულებრივი ელფერი.—ვერც ჰეისა დიდაც, ვერც გუგულმა იმ-

ლერა, რადგან როიალი არ აღმოჩნდა თეატრში; **მეხუთე**—ანავის თეატრში. გული სიამით გვეცვება ამ თეატრის ხილით. ადგილობრივებს დასმა ვანო ბარგულის მონაწილეობით დასდგა „ეკიმოზი“ (მონაწილეები: გიორი ბარგული, თეოდორაშვილი, ნინო მიაიანიშვილი) როიალიან—რასო ოლენგაშვილისა. საღამოს ხელმძღვანელობდნენ: ვალდ მკვლევარი, ლვინია, გ. ილიაშვილი და სხ.; **მეექვსე**—სინდლიში ავგ. I. „აღმშობის ცეკვა“ (მონაწილეები: თამარ ანდრონიკაშვილი, სოსიკო ბეგიაშვილი, შ. სენინაშვილი, გ. ვარგაშვილი, სასტენო ევექტრები—ჯაქ. ნოსულიშვილი, როიალიან—ხაჩატუროვი) საღამოს სასურველად ჩატარებას ხელს აწურობდა სიმონ ლორთქიფანიძე; **მეშვიდე**—ახალსოფელში—მელო ვაგაჩის ოთხე სათელსმცემლის ნაველუსიარში. დაიღვა „ძალით ეკიმოზი“ მ. ერისთავისა. (მონაწილეები: ვ. ბალიაშვილი, ვ. ხარბთაშვილი, ან. ჯავახიშვილი, დ. ქუჩუბული, გ. კახიძე, არ. ზარდაღვილი, გ. თავებრიძე, ელო თეთიშვილი). საღამოს ხელმძღვანელობდა ალ. ჭავჭავაძე. თუშუცა საღამოები ასე სასურველად იმართებოდა, ყოველდღე ზედიზედ სხვადასხვა სოფელში, შორე მანძილზე, მარცხ სასურველ შედეგს მაღალია. ადგილობრივმა ძალიანმა ყურადღებას საუკეთესოდ შესარულეს ნაკისრი მოვალეობა, დღით თანაგზრობა გა-მუშონეს თეატრების გამგე-ხელმძღვანელებმა, ზოგან სულ არაფერი იპოვეს კერა, ზოგან კი ნაკეთი ყული.

კიდევ უფრო დიდი შთაბეჭდილობა დასტოვეს და-მსწრე-მსმენელებზე გუგული გვათუ-გერბალდისამ თავისი მომზადებულ, საუკეთესო სიმღერით და ალ. ოლენგაშვილმა, ამ მართლად და ჯალი ოსტატმა, რომლის ქაიანმა ანუშეშვამა ქიანურს მოვალე ტკბილ პანგებით ამტკიცებულეს როგორც აღმოსავლურ, ისე ევროპულ ქოლხ და ყველაზე უზომო მაღლობით ეგებებოდა ამ ხელოვნებაში: არ დაგვიწყნოთ, კვლავიც მოგვადგინოთ „ბეგრე კი, რომლებიც ვერ ესწრებოდნენ საღამოს (რადგან ყველაზე უცხებ იმართებოდა), ნაწარხან—რა ჯერ კარგი საღამო ყოფილა და ჩვენ კი ვერ ვიღობდნენ დავეტკბარყავითო.“

არწივი.

*) ყველა შემოსხნებულ პირო რედაქცია უდრმეს მადლობას უხდის.

ნაპალადმის საგმითხველოს კურთხევა

(მოგონება)

არ მახსოვს სწორედ, 1903 წ. იყო გმონი, ჩიჩქო-ლი შერქანა, ტყვილისის მუშათა წრეებში: კვირის ნახა-ლაგების სამკითხველი უნდა აკურთხოს და იქ მოდიან: ი. ჭავჭავაძე და არილი ჯიროჯაძეო. მუშები და მათი ხელ-მძღვანელები ძალიან დაინტერესებულნი იყვნენ: კრებები, სიტყვებზედ იმართებოდა, თუ როგორ შევყვედროდით იმ ხალხს და უფრო კი მიმართულებას, რომელთანც გაცხა-რებული ბრძოლა იყო გამართული პრესაში.

კვირა დღე იყო. ჯერ კიდევ დილით ადრე, აუარე-ბელ მუშებს მოეყარათ თავი და ელოდნენ მოწინააღმდე-გებს, რომ ეს, სამკითხველი კურთხევა, გადაეცემათ იმ-ბრძოლა და მიეცათ ნაწილით, პოლიტიკური ხასიათი. ერთი სიტყვით ესარგებოდა ნიკოლაის რევიზი დროს. ავტო მოვლედნე მოვიდა. მივლედნი იმ ბაზას ეკუთვნოდა, ეისაც ჩვენ მოვლოდით. ეს მღვდელი იყო სვიმონ (სიკო) ოხლიძე. შემოვიხვედრით და ვკითხეთ: ჭავჭავაძე და სხვები მოდიოდნენ თუ არა. მან გვიხარა: „მოვლედნე“, და ჩვენც ველით მოუთმენლად ძარცვებ დაქვემდნე. პირ-ველად მოვიდა არილი ჯიროჯაძე. მაგრამ ჩვენ მან ის იმდენათ არ გვიანტერესებდა, რადგანაც ახლად იყო სა-მწროლო სასურველზე გამოსული. ჩვენი მამინდელი პოლი-ტიკური მოწინააღმდეგის ცენტრი იყო ილია ჭავჭავაძე.

ილიამ დავიკვანა, თორმეტ საათამ მოატანა. მოვლედ-ნი ვამოცავდა, რომ ალბათ ვაღიფიქრა, თორემ აქამდის

არ დაივიანებდით. ის იყო, უნდა შევსდებოდით წესის ასრულებას გულნატკენი, რომ უცებ მოგრილდა ეტლი. ეტლიდან გადმოვიდნენ: ილია ჭავჭავაძე, არტემ ანანა-ხოვი (ჩორა) და დემეტრის ქალი... შემოვიდნენ სამკითხ-ველოში. ჩვენც დავიარაზმენით, თუ ილია სიტყვას იტ-ყოდა, პირველი საახაბუხო სიტყვა უნდა ექნევა გ. თე-ოდოს. მოვლედნემა გაითავა თავისი მოვალეობა და შევეუ-რებდით ილიას, მაგრამ მან არაფერს თქვა არ მომინდ-მა; ამილოდი ერთი თუემი, შესწირა სამკითხველის და გამოვიდა გარეთ ეტლიმ ჩსაჯდომამ. აუარებელ მუშე-მა ხალხს მოუყარა თავი და ყველა ელის სიტყვებს შემა. მიეცივიდით თელის თუხარით: „რადგან გვ არაფერს ამაშა, შენ იმდენც თქვი რამეო“. მართლაც სწამდა ილია ეტლიმ ჩაჯდომად, თელამ დაიწყო თავისი სიტყვა და შესანიშნავად დაასრულა მაშინდელი ორი მიმინდობრობა ჩვენში. ჭავჭავაძე დიდის უყრადღებოთ ისმენდა ბოლომ-დის. ილია წვიდა. ჩავგირა ხელში არილი გორაკაძე და თითქმის მშის ხსელადმინ ვკამათობდით მასთან. მახსოვს, არილის უქანასკნელი სიტყვები, გამოშვიდობების დროს ნათქვამი:

— „მე დიდი კმაყოფილი ვარ თქვენი შახვედროთ, ჩემი თავი ვერცხველი მუშებთან გმონი... სასურველია, რომ ხშირად შევხვედეთ ერთმანეთსა“-ო.

ამ სიტყვებით გავეშორდა არილი.

სოხო მაჭავარიანი.

1910—1924

წელიწადი XIV

№ 15 (18)

შანი 20 კ. ჩიკა.

„თეატრი და სოფრობა“

ყოველკვირეული ზურათებიანი ეურნალი.

რედაქციის მისამართი: ყოფ. ქართული თეატრი—სასახლის ქ. № 5, „ახალ კლუბის“-ს ეზოში.

ფოსტით: ტფილისი, რედაქცია „თეატრი და სოფრობა“.

იოსებ იმედაშვილს.

თეატრი, პოეზია, მუსიკა, მხატვრობა, ქანდაკება, საზოგადოებრივი სოფრობა.

დაარსდა 1910 წ.

ა ბ ვ ი ს ტ ო ს 10

გამოცემა 1924 წ.

ს ა დ ლ ე ი ს ო

მიჯნაღმთ ჩვენში სახალხო-სასოფლო წარმოდგენების სოფელს! მართვას 20—30 წ. ისტორია აქვს. არის სოფელი, სადაც ეს ისტორია 50—60 წ. უდრის.

იშვიათია სოფელი, საკუთარი თეატრი არ ჰქონდეს, სკოლის შენობაში არ მართავდეს წარმოდგენებს, სადმე საბუნელში, კალოზე ან ცის ქვეშ.

ბოლოს და ბოლოს ზოგიერთი ეკლესიები სახალხო სახლებად და თეატრებად გადაკეთეს.

ჩვენს ხალხს უყვარს სანახაობა, უყვარს გაერთობა სულელირ აღზრდასთან შეერთებულად.

ბევრ დაბა-სოფელში საუკეთესო ნიჭიერი სცენის-მოყვარენიც არიან.

მიუხედავად ყველა ამისა, თეატრის სა„მე“ ჩვენს დაბა-სოფელში ჯერ კიდევ პირველყოფილ მღვთაბრეობაშია, ბევრგან წარმოდგენებს შემთხვევითი ხასიათი აქვს, შემთხვევითი სცენის მოყვარულებანი.

ანდა—თეატრი უკვე აღუშენებიათ, ან შენებაშია, დასის რიგთან მმართველი, წარმოდგენების ხელმძღვანელი-კი არსადაა..

დღეს, როდესაც ხალხში უკვე ღრმად გაიდგა ფესვი სცენის სიყვარულმა, შეეღებური შემთხვევითი წარმოდგენები შემთხვევითი სცენის მოყვარულებთან აღარ გამოდგება.

ხალხში მრავალი ნიჭიერი ძალაა, როგორც სასახლო-ხიობო, ისე სასიმღერო საიბილუჯე გამოსაყენებელი.

ეს ძალა უქმად არ უნდა ჰქვებოდეს.

ვისიც ჯერ არს, მთავარი ყურადღება უნდა მიექცის სცენისმოყვარეთა დარაზმვას ყოველ ცოტათა თუ ბევრად მოწინავე სოფელში, მიუჩინოს წლიური ჯამაგე-როანი მულმივი მცოდნე ხელმძღვანელი, მიეცეს გარკვეული რეპერტუარი, ერთი ვეგმა, თუ სსსცენო ძალა აკლია, ისიც დედაქალაქმა მიაშველოს და სს.

ამ:ვე დასს, შეიძლება, დეკისროს მეზობელ სოფლებში რიგიანი წარმოდგენების მართვა.

ამის დაყოფნება აღარ უნდა.

და როცა ასე სათუთად მოგექცევი სოფლის უან-გარო სცენისმოყვარეთ, მაშინ ერთითად მეტს ნაყოფს მივიღებთ.

ღროა სიტყვა საქმედ ეკითხეთ. ბევრჯერ გვითქვამს და კიდევაც ვიბეზრებთ: მიხედვით სოფლის დაბეჭავე-ბულ თეატრს, ძალა შეემატოთ სოფლის თვითმომქმედ სცენისმოყვარეთა წრეებს და მუშაობა გაუადვილოთ..

შეხვედრის სივლირი

(ახალი რომნიდამ)

ბალი მავქს ტურფა: რა ხეხილს

იტყვი, იქ არა ხარობდეს?

ბაღია მავქს კარგი: რა ყვავილს

იტყვი, იქ არა ჰყვავილეს?

იქ როცა ერთი ხე ჰყვავის,

მაშინ მეორე მწიფდება.

ერთი ყვავილი რომ ჰქვნიება,

მაშინ მეორე იმღება!

ბაღ-ბაღია წყარობითა

საიშოდ შემობოლია!

იქ ხომ ზამთარი არ მოდის:

სულ ტურფა გაზაფხულია!

მე არცინ მიშვებს. პატრონი

კი მე ვარ წოკოტ ბაღისა!

ესამართლობა იქნება

ამაზოდ მეტი კაცისა?

ხილსაც სხვა დაჭკრებს, ყვავილსაც,

ორსვე თავისთვის წაიღებს,

და ჰქონდა რამე თუ არა,

პატრონი ვერც კი გაიგებს!

მინდა და—ნაყოფს ვერა ვკმამ,

მწყურია—უწყურად ვკვდები!

რად მინდა ბალი და ბაღია

თუ ხელით ვერა მწვდები?

ბაჩანა

მართი კრების შთაბეჭდილება^{*)}

ნათქვამია: „კაცი რასც თავის თავს უხავს, ქვეყანა რომ მიადგეს, —ვერ უხავსო“. ასე ეპარებებთ ჩვენს თეატრის მესვეურთ.

ინების 16 სრულიად შემთხვევით დავესწარი „სრ. საქ მსახიობთა ყროლობის“ ერთ კრებას. მოგხსენებთ: ყველა შეგნებული ქართველი დიდი უღერესად დაინტერესებულთა ქართული თეატრის ბედით. მის გარშემო მითქმა-მოთქმამ იპოვინი ვაუგებრობის კორინტელი და-თხელ და სამუდამოდ ჩვენს თეატრს გარკვეული აზრი გამოეცხანა ახლო ქირისუფლებს შორის.

სამწუხაროდ ეს ვერ მოხდა.

სხდომები უკვე რამდენიმე დღე სწორმოებდა. ყველა ჩქარობდა ბოლო საკითხებზე გადასვლას. უფრო სერიოზული საკითხები პრეზიდენტს წესრიგის ბოლოში მოექცია. ჩქარობდნენ განსაკუთრებით პროვინციელები და ამისათვის შესაბამისი წინადადებებიც შექმნიდნენ. მათ იცოდნენ და არც იცოდნენ, რომ მათს საერთო ოჯახში რაღაც მოხდა. საომრად ენაღებოდნენ. მსახიობის ადგილობრივ ჯგუფობრივ დეკლარაციას, მოხსენებლებს ვაჩნდა, რომელთა ბანაკი პრეზიდენტის ახლო მოთავსებულნიყო, — წინადადებებს მსიუარად ხან მარცხნა ფრთა აძლევდა ხმას, ხან მაჩვენებდა.

ამ დღის კრებაზე დასმული მორიგი საკითხებიც ინტერესს არ იყენენ მოკლებულნი: 1) ახალი ქართ. მოძრა-ვი თეატრი პროვინციისთვის (მოშხს მ. ქორელი), 2) ქართული კინო-თეატრი და მისი მწიფეობა (მოშხს ქ. ანდრონიკაშვილი), 3) მუდმივი ქართ. თეატრის ორ განოს დაარსება (მოშხს. აკ. ფალავა) და სხ.

ერთის შეხედით ამ საკითხების სინარტივეში თითქოს საკმაოდუც არაფერი უნდა ყოფილიყო, მაგრამ ვი, რომ ეს ასე არ მოხდა!

მწელად წარმოსადგენია, თუ კიდევ შეიძლება სა-დღე და რაშივე მეტა ქუქკის გამოტანა!

პირველს მომხსენებელს მ. ქორელს ეტყობოდა დი-დნ შრომა გაეწია, რომ მოხსენება შინაარსიანი და სა-კმარისა მასალებით დასაბუთებული ყოფილიყო, მაგრამ შუა ადგილებზე ერთმა ღრმა ირონიით მოითხოვა „უაზრო და უფილიო ლექციის“ შეჩერება, ხოლო მეორემ კამა-თის დროს მოხსენების აზრი უტოპიად აღიარა და წინა-დადებაც შეუარაცხყოფელი შეიტანა „მომხსენებისთვის მადლობა გამოეცხადოს ბ. ქორელს შრომის უტოპ წყა-როდან კარგად გადმოთარგმნისათვის“ —ო. მომხსენებელ-მა კრებას განუცხადა, რომ თუ მოწინააღმდეგე ამას დაუ-მტკიცებს, ის სამუდამოდ ხელს იღეს თეატრის გარშემო მოღვეწეობაზე, არა და მოაზრდაბირემ უნდა იყოსროს ესვე.

ქართული კინოს საკითხაც საკმარისად იყო გაშუ-ქმებული. კამათიც გამოიწვია.

გამოიკცა მხოლოდ მესამე საკითხზე (ორგანოს დაარ-სება) კ. ანდრონიკაშვილის ვალაშქრებამ... ბ. კოწო-ანდრონიკაშვილმა თავისებური რეზოლუციაც წაწ-

მოადგინა პირად შეუარაცხყოფელი სიტყვებით შეზევე-ბული, მაგრამ ყროლობ. ზე დასწერე მსახიობთა გონიერ-ბამ და მიუღლოლობამ მცხოვრებ დრამატურგ მსახიობის ე. გუნიას, დღურევილთა წვეწ-მსახიობის ა ხორავის და სახ. თეატრისა და პროვინციის დამსახურებულ მსახიო-ბის გ. ფრინისპირელის პირით ეს რეზოლუცია გააქარ-წულა.

სწორედ ვასაოცარია ასეთი გამოხელა კ. ან—სა. შთაბეჭდილება ისეთი იყო, თითქო რაღაც პირად ანგა-რიში ამოძრავებს*).

ქართულ თეატრის მუდმივ და უკეთეს საკუთარ ორგანოს დაარსებას, რასაკვირველია, ყველა სინარტი-შეხედება, მაგრამ რა შუაშია აქ უკვე არსებული ყურ. „თეატრი და ცხოვრება“? რით შეზღულა მან თეატრის სიწმიდენ?

პირიქით ამ ექვრნალს 14 წლის განმავლობაში დიდი დეწული მიუძღვის თეატრისა და საზოგადოდ ხელოვნების წინაშე. მის დამსახურებელი აქვს საზოგადოების უმრავ-ლესობის ყურადღება თავის შინაარსით და ხალხათვის ხელმისაწვდენ ფასითაც. ბევრმა იცის რა გაკვირება გა-დაუტანია თავს ზუგუზე მის რედაქტორ-გამომცემელს იოსებ იმედაშვილს, რომ ამ ყურნალს თავის არსებობა შეენარსულებინა დღევანდლამდის.

მე არ მგონია, თუ ვინმე მიგვითითებს დღევანდლამ-დის თუნდაც ერთ წერილზე პრესაში ისეთი ბრალდებით, რომ „თეატრი და ცხოვ.“ თეატრის ინტერესებს არ ემსა-ხურება.

სხვა იქნებოდა, რომ ვისმე ეთქო: ის ვერ გაიზარდა ფორმატით და შინაარსით, მაგრამ რა უშლიდა და რა უშლის ამახ ხელს? —ყველამ ვიცით. რათ ჩაველა პირველ ნომრის შედგევე ა. ფალავას რედაქტორობით გამოუშლი მხატვრული ყურ. „სახიობა“? განა სუქირო არ იყო ასე-თი ორგანო თეატრისა და მის მეგობრებისთვის? —უსა-სირობით? არა, მარტო ეს მიზეზი არ ემარა. თუ ნახებვრად მშ. ერს და ტიტველს იოსებ იმედაშვილს (ბოდოს მთვი-თხოვ) 14 წ. შედგლო მარტოს ეარსებინა ყურნალი, რათ გაუშლიდა მიხელს თეატრის კოლექტივის მისი გამ-ლოლა დღეს, როდესაც ამისთვის მეტი შესაძლებლობაა? ნუ დავეფიქვებთ იმასაც რა პირობებში გამოდიოდა ძველ-დროს ჩვენს ყურნალ-გაზეთები?

* *

საზოგადოდ ძლიერ გველოვთ, რომ ქართ. კინო-თეატრის წარმოებაში მეტ წაწილად უტხოვლები მუშაო-ბენ, კონსერვატორობაში მომავალ მომღერლებს იტალოურ ენაზე გვიზრდინან, ქართ. ოპერებში რუსი მსახიობები გამოიღან და ყველგან ჩვენს ეროვნულ სახეს ამახიჯებენ და სხვ.

დიად, სამწუხაროდ, ეს სინანდილევა, ჩამაფიქრებე-ლი სინამდილევი! მეგრ და როგორ გინდათ აქ მუშაობ? ისე, როგორც შეუღლებით სხენებულ კრეაანგ? ერთმანეთის

*) გაბრუნების მიზეზად მარტო ისიც ემარა, რომ „თეატრი და ცხოვრება“ —ში თითქმის ყველა სტენის მთავარის, მსახიობ-მწაქის რეჟისორის სტენიანი მოთხვსაც, კოწო-ანდრონიკაშვილი-ი-ი არ უტყ-ნებიათ არც სიტყვით, არც სურათით.

*) ტექნიკური მიზეზით, ეს წერილი მე-13-ე ნომერში ვერ მო-თხვსა.

სამარე უთხაროთ, მახვილი ჩასკეთ, ჩაკვლათ ის, რაც გვაქვს, დაქსაქსით ძაღვები, გაიყარნეთ ჯგუფებდა? (როგორც უკვე მომხდარა დრამაში).

აბა, შეგობრებო, არც როდის არ გაკეთებულა ასე საერთო საქმე! ქართველი ხალხის გამარჯვება ყოველთვის ერთსულოვნობაში ყოფილა და იქნება. საქირია: რაც უკვე გვაქვს, მას კიდევ შევიძინოთ; გავაუფჯობესოთ, უკეთეს პირობებში ჩავაყენოთ და ჩვენინ უკეთესი მომავალი მხოლოდ მთლიანი კულტურული ძალების მუშაობით გამოვქვედით.

შვილი მამას ყოველთვის უნდა სჯობდეს. ეს მთელი კაცობრიობის იდეალია. მეტს შესძენთ ჩვენს კულტურულ ცხოვრებას, ჩვენც დაგივსებთ, ვიამაყებთ. ამიტომ ყველა სეროიზულ საკითხების გადაჭრის დროს მეტი სიფრთხილე და სიღინჯეა საქირი, თორემ ხომ ვახსოვთ შვილი მოხუც მამას გოდორს რომ უწინააღა გადასაგებად და შვილიშვილმაც ასეთს მაგალითს მიჰპასა! „ჩვენ წავალთ და სხვა დარჩება“ თქვენც წახვალთ და სხვა დარჩება. პირუთენელი ისტორია კი თავის ფურცლებზე თავის მსჯავრის ამოუშლელად ჩააწყობს.

ა. ციხ-საიგი.

გადაღებული პონხარტი...

(ძუქუ ლოლუას სტონას),

... დაუფრებელი, მაგრამ მწიკრ სინამდვილეა!

ავიგითოს 8-ს აღუქსანდროვის საავადმყოფოში შესწყლა ძუქუ ლოლუას გულის ცინა.

შესწყლა ხალხურ მუსიკის რიანდ ქირისუფლის, მისი თავგაომობებული შემკრება-გამარკლებლის სიციცხლის ძარღვი.

წუხნაღალი ჰანნი

(ძველ რვეულიდან)

უკვე ცხრა წლისა ვიქნებოდი, როდესაც ერთმა ძველმა, სახელოვანმა მეთაბემ მიმატოვენირა ნაღარები, დიარის დაქარა და სპარსული სიმღერების სწყელა დამაწყებინა.

მეორე წარმატების შემდეგ ხნის და ჰანგების შესაჯარგუმლობა გამიყოლია სიმღგხავროთ დასავლეთ საქართველოსკენ. მგზავრობა ქ. გირით უნდა დაგვეწყო, მივიდით კიდევ ამ პატარა, მაგრამ დიდ მნიშვნელოვან ქალაქს.

რამდენიმე დღის შემდეგ ერთ ოჯახში მაგვიწვიეს დასაკრებლად, საცა დიდის სიხარულით მიგვიღეს... მახსოვს სახელ ნანდვილ ქართულ გემოვნებაზე იყო მოწყობილი: მშვენიერად მორთული კუთხე, —სათავც მიგვიწვია მასპინძელმა,—მომცრო ტახტი გადაღარებული ფარდაგათ და მეთაქებით მოწყობილი. უცხოდ შეგნოდა კედელზე აფარებულ ხალიჩაზე ჩამოკიდებული საკრავები: შუაში დაბარა—ტრანდზე რუსთველის სურათით; მარჯვნივ და მარცხნივ თარი, ქიანური და სხვა საკრავებიც.

საღამო ერთ ქალის დაბადების დღის გამო იყო გამართული, სტუმრები მხოლოდ ქალები იყენენ, ქართულ ძვირფას ტანისამოსში გამოწყობილნი.

კიდევ ერთი მსხვერპლი შეიწირა ჩვენმა გულციობაში, ცრუ ყოვლირიობამ, ბიუროკრატულ-მეშინურმა სულის სიმდაღლემ.

„გადიდოლ ძუქუ ლოლუას სიმღერების კონცერტი“, —ასე აცხადებდენ მისი უქანსენლა გადაღებული კონცერტის შესახებ, როცა ძუქუმ უეცარი ავადყოფობის გამო ვეღარ შესძლო სცენაზე გამოსლა... გდინდო და, ვინ იცის, მალე ვიხილავთ-და მისთანა ერთგულს, საყვარულით სიფიქმედ დაბნედილს ლობტარ-მომღერალს?!

კონცერტი გადაღებულია და ელის მეორე ძუქუს. გავა მისს ხსოვნას, დიდება მის რწმენას: ხლბერი შემოქმედების შეკრება-ავარცოვებას! — ეს იქნება მისი უდიდესი ძველი...

იოსებ არიმთელიანი

საზონის თავი და გოლუ*)

მსახიობანი

მსახიობთა შემადგენლობა ისეთი იყო, რომ თავიანთი შექტობით არავინ იზიდავდა მაყურებელ საზოგადოებას.

ეს უფრო მიეწერება შემდეგ მიზეზებს: ძველი აქტორ-ტეტიები ვინც იყენენ, ისინი ასცდენ თავიანთ კალაპოსს. მათ აღარ ჰქონდათ ის რეპერტუარი, რომლითაც წინედ იზიდავდენ მაყურებლის ყურადღებას, თანამედროვე რეპერტუარში კი იგინი ჩამორჩენილად ითვლებან.

ახალი მსახიობნი კიდევ ჯერ არ შემოსილან ისეთის შერავანდელით, რომ საზოგადოების თვალში ურყევი ნდობა და სიყვარული დაიმსახურან.

ძველ აქტორიტეტებიდან ყველაზე დამსახურებული *) გაგრძელება. იხ. „თეატრა და ცხოვრება“ 14 (17).

ყველამ ერთხმად გვთხოვა, დაგვეკრა და გვემღერნა მხოლოდ ქართულად ქართულად კი მხოლოდ „შევი ზღვის ნაპირას“ და „სულთ ბოროტო“-ს მღერა ვიცოდი, რამდენჯერმე გაგვაპეორებინეს. სხვა სიმღერებიც გვთხოვეს, მაგრამ მე პირველდ მესმოდა იმ ლექსების სახელები, მხოლოდ საცუქვევის დაქვრა, მოგვიხდა: ქართულ ჰანგებს კი თვითონ მღეროდნენ სხენებულ საკრავებზე.

საღამომ მზიარულად ჩაიარა, დაშლის დრო ახლოვდებოდა, მაგრამ ერთმა მიზეზმა შეახანინრა: ბაასი იყო ერთ ქართულ ლექსზე, რომლის ავტორის სურათს მთავლოვდენ კედელთან, უხსნიდნენ ერთმანეთს ლაქის დედა აზრს, დასკროდნენ, ვინც ვერ ახსნიდა. დიდი სიცილ-ხაზარია იყო.

ამ დროს უტყად გაიღო კარი და ელვის სისწრაფით შემოვიდა ერთი ვაჟი, წამსვე დაიბადა ტახტის ქვეშ, რამეზულად ცისხელი. რამდენიმე წამის შემდეგ შეჩოქვეა გამსაგებული ვილაცა მთვარალი თაღი ამოდებულ ხანჯალით, რომელმაც ალაპოთი გამოიწვია იქ მყოფთ შორის. შეიწერა კარგშივე და ბოდში მოიხაზა, თუცა ფეხზე ძივს დგებოდა. ამღერულ თავლებით მიიხედ-მოიხედა, დააქვრა და თარს, რომელიც ჩემს ამაზნავს ეჭირა ხელში... თითქოს შთოვდა დალუწნარად, ბრანანი სახე გაღიმა... თვზარ-დაცემული მანდილოსნები, რალაცა უბედურობის მოლოდინში აღაგობრივ, გამტე-

იყო ნინო ჩხეიძე. მაგრამ მის მუშაობას ერთობ უმძაღური სახე ჰქონდა მთელი სტრონის განმავლობაში. ჩხეიძის ქალი იმდენად მტკიცე და თავისებურად ჩაოყლებზეული ნიჭია, რომ იგი ადვილად ვერ შეივრება სხვადასვა მოულოდნელ გარდაქმნას. იგი არის ნამდვილი სისხლი და ხორცი რეალისტური სკოლისა და მისი გამოკვანა ისეთ სქემატურ პიესებში, როგორც „ადამიანი მასსა“—ეს შუუწყნარებელი შექცობა არის. ამითი პიესასი უჭარავებენ ელფერს და თვით დამსახურებულ მსახიობსაც უშუუქებენ სახელს ულახაითად.

ტასია აბაშიძემ უფრო იოლად გაიტანა თავი. თუმცა წარსული სტრონის ატმოსფერა მისთვის სულ უშემუთავი იყო, „მისკოტა“ ში მანაც საესვებთა ჩანდა იმისი ნიჭი. თუმცა ეს გაცვეთილი ოპერეტა აღარავითარ ღირებულებას არ წარმოადგენს ამ ხანაში.

ნინო დავითაშვილი—ისიც ძველი სკოლის მსახიობია და ამასთანავე მას ყოველთვის ვიცნობდით დარბაისელ როლეში, ამიტომ მასზე დავისრება „კოკოტკების“ როლისა „ნიკიტისა თამაშიში“ თუ „მალტრეკისა“ ყოველად მიიღებელია და არას გზით არ შეჭურვის იგი ამ როლებს.

ძველებიდან—ნატო ჯავახიშვილი უფრო კაი ქუდბედი დაჰყვა ამ სტრონიში. ეს ისეთი მსახიობია, რომლის ამპლუაჟაც ვერავინ ვერ შესცვლის გარდა ჩერქეზიშვილისა. იგი ყოველდ საჭირო მსახიობი იყო თუნდა „მზის დაბნელებისათვის“, რომელიც ასე ხშირად იდგმოდა სტრონიში.

საერთოდ ჯავახიშვილს დიდი დახელოვნება დაეკუყო თავის როლებში და საზოგადოების ყურადღებასაც იზილავდა სტრონის განმავლობაში.

ახალგაზრდა მსახიობ-ქალთაგან ბედი სწყალობდა თამარ ქუცავაძეს. მას საუკეთესო როლები ჰქონდა ყოველთვის, თვითონაც ეტყობა ბევრი წარმატება ბუნებრივ

ვი ნივის და არა ტენიკის. მასყურებელი საზოგადოება მას ყოველთვის მკაფიოდ ამჩნევდა და პირველობის ადგილს მას აკუთვნებდა სტენაზე.

ვერიკო ანჯაფარიძე ამ სტრონიში მჭრალად მოსჩანდა. მას არც ერთი საყურადღებო როლი არა ჰქონია პრემიერაში. ის მთავრ რიგზე იყო ჩამოყენებული, მის უდიად ნიჭსა და მომზადებას არც ერთი დღეის გვირგვინი არ მოუპყვებია ამ სტრონიში.

უფრო ახალგაზრდა მსახიობთაგან აღსანიშნავია შავივივის ქალი. იგი თავისი მინიატურობით და მკვირცხლის ნიჭით სცენის სიზიარულეს წარმოადგენს ყოველთვის მან მკაფიოდ აღნიშნა თავის სახელი აუდიტორიის მეხსიერებაში.

სხვა მსახიობქალები სრულებით არ დაწინაურებულან საერთო ფონზე. მათ თავიანთი ნივის საცდელით არა ჰქონიათ შესვენური როლები და ყოველთვის უკან იყვენ ჩაბოხრებულნი.

ვაჟებიდან აუცილებელია პირველობა ეკუთვნის ნიკო კოციბაძეს. იგი ვასაოცრად დაწინაურდა, გახდა მოძირაფი და რიბიმოტი. თითქმის ახლად იშობა ეს კაციო. მან დაირლიდა ყველა მსახიობინი და აუდიტორიისათვისაც მუდამ შუუწყვეტელ სიამოვნებას წარმოადგენდა. მასზე იყო დამყარებული თითქმის მთელი რეპერტუარის ბედ იღბალი, გარდა ერთი-ორი პიესისა. იგი უნიკია და პირველ ღირებულებას წარმოადგენდა დასასთვის.

ყოველმისადაც ეტყობა დიდი დაწინაურება თავის კომიკურ ფრთის ვაშლაში და საზოგადოებაშიაც თითქმის რომ შეეფარა იგი.

დავითაშვილი და ვასება უმკველად დასის მთავარ ძალებათ ჩაითვლებიან, მთავარი როლები ყოველთვის მათ ეკუთვნოდათ და ამიტომ რელიეფურათაც მოსჩანდენ სტენაზე.

მეორე ღღეს უნდა მიგვეტოვებინა გორი. ამ თეორი ვიყავით, როდესაც შემოვიდა ვილაჟ კაცი და თავიანიად გვთხოვა:

— თავიდი ვიბარებთო.

გაგვისკდა გული... მაგრამ რას იზამ, ძალაუნებურად გაეყვით და თანაც ვწყველდით გორში ჩამოსვლის საათს; მაგრამ საქმე სხვანიარად გამოიჩქვია; ჩვენ ის თავიდი ვიბარებდა, რომლის სხხლის წინაც წინა ლამით გაეჩურბა.

ღიღის პატივით მიღების შედეგ ავგისხნეს ჩვენი დაბარების მიზეზი. თურმე წუხნდელს აქეთ იმ ჰანგის ოცნებით არიან გატაცებულნი, რომელიც მათ საოკმელის წინ დაეჟკარით. გვთხოვეს იმ ჰანგის შესრულება. ჩვენ, ღიღის სიამოვნებით დაეწყეთ ჩარგა, ჯერ მეორე მუხამდე არ მივსულყვავით, გვეხოვეს, უსიმღერით დაეკრა თარზე, ვინაიდან სიღერა ჰანგის შთაბეჭდილებას სცვლისო. მეორემ შესარულა ბოლომდე, მაგრამ ვერ დაკმაყოფილდნენ, კვლავ გვთხოვეს, ახლად დაეწყო მარტოდ თარზე „წუხანდელი ჰანგია“. მეორემ კვლავ შესარულა ჩარგა. არც ეს გამოდგა მათი ნანდობი. გვირგვინული გვიკითხავდნენ:

— ზე თუ არ გასსოვთ, წუხელის რიმელ ჰანგს უჩრავდითო...

რამდენიმე საათი ეიწყვალეთ, მაგრამ მანაც ვერ მო-

რებით შესცქეროდნენ თავადის ბარბაქს და ხელის ქნევას. თავიდა ამ მოულოდნელმა სანახაობამ დაამშვიდა, მან ხანჯალი ჩააგო ქარქაშში და წყნარად, ხეუნის კოლოთი განაგრძო:

— „შე დანნაშავე ვარ და მოპირცვეთ, მხოლოდ ნება მიეცით, თქვენმა მეორემ მიმაცილოს, მორგალად“—ო. სთქვა და მორცხვად მიეყუდა კედელს.

თხოვნა შესრულებულ იქნა.

ქუაში გადაეხვია მეთარეს და გულსაცვდა სოხვა

— მას ჩარგის ხმაზე ალაპარაკე ეგ თარი და მით გადამაყრე ნაღველი; მავ ჰანგით მიმაცილ სხლანდე და შემდეგ ვინდა ჩემი სიცოცხლეც შენი ჰიარის სანაცვლო იყოსო.

მეთარემ მომართა ჩარგა და გულდემით ზახს.

ზახში ერთი სახლის წინ გაეჩერდა, მორგალმა თავი დაღუნა მეთარის მხარზე და ღრმად ამითარა

ყოველის მზრიდან იღებოდა სარკმელები, ნუსიკის მოყვარული ხალხი გადმოყვდებოლი უსმენდა თარის ხმას. ზოგი ძილს ირჩევდა, ზოგს კი ვერ დაეთმო სიამოვნება: მკინავ მაერში განაბული, ოცნებით გატაცებული იღვა საოკმელთან, ვიდრე გაემორღებოდათ მათ სახლს...

მალე მივადემით თავადის სიღვამეს. ოთახში შეყვლისათანავე უგანმობლად დაეცა ლეინზე და ხერინია ამოუშვა.

აკაცო ხორავამ სიდი ნაბიჯები გადადგა წინ, თუმცა მას ჯერ აკლავდა და საპოლიციო გაწვრთნა. საშუალო მსახიობო თავან შვკარად დაწინაურდა უმ. ჩხეიძე. მან რამდენიმე პრესაში მკაფიოდ გამოაშკარავა თავისი მტკიცე ნიჭი.

დომ. ქვანიასც დეტყო თვალსაჩინო გაუჯობესება. რამოდენიმე სასურველი როლი მან წესიერად შესრულა. ალ. იმედავილი დასწრო არ იყო. მაგრამ მასთან პირობა ჰქონდათ შეტრული მთელი წლის ვადით და ჯამაგირსაც ისე იღებდა. უნდა მოსულიყო სავასტროლოდ ნოემბერში და მარტში. ნოემბერში იგი მოვიდა. სამავალითოდ შესრულა თავისი მოვალეობა „ოტელი“-ს როლში. ალ. ბათ ეს ვახდა მიზეზი შინაური ინტროგანოზისა, რის შემდეგაც აღარ მისცეს მას საშუალება სცენაზე გამოსვლისა. დასის სხვა დანარჩენნი მსახიობნი როგორც უჩინარი ნი აყენენ სენონის დასაწყისში—ისევე დარჩნენ სენონის ბოლოსაც.

წინააღმდეგე—დასში არიან ზოგიერთი ისეთი პირები, რომელთაც მსახიობისა არაფერი სცხებით, მაგრამ რაღაცა გაუგებრობით მანაც იმყოფებიან იქ. ასეთი პირები დასახელება საქვეყნოდ უნახებულად მჭერებმა, მაგრამ მათ მტკბარეობას აშკარათა ჰყვარებენ იგივე თეატრალური საზოგადოება.

როგორი იყო აუდიტორია?

ელმი.

პოეტი ბაჩანა

(40 წ. სამწერლო და სამაწვადებლო მოღვაწეობის შესრულების გამო)

მთის უმანკო და ზვიად საკინძურს ჯერ კიდევ ერთი უცხო თვალს ჰკიდია, მზის სხივით ნათელმოსილი,

ვახერხებთ „წუხანდელი ჰანგი“ ისე, როგორც მათ უნდოდათ.

ჩვეთ კი იმ დამეს ჩარგის შესავლის პირველა ფრაზის გარდა უფლოსილი მთვრალი თავადი ნებას არ გვიძლევდა სხვა რამე დაგვეკრა...

ა ო ლ ა ზ ე ნ ა შ ვ ი ლ ი .

P. S. საქართველოში ერთ დროს ყოველ ოჯახში მოიპოვებოდა ალმოსავლური საცხადები, რაზედაც ქალი თუ კაცი უჭრავდა ხოლმე. ქართველ ხალხს ბუნებრივად გულის სიღრმეში აქვს ჩანერგილი მუსიკის სიყვარული და რაც გინდ თვადვირებულად იყოს, მანაც პარტის სცემს მას... საერთოდ მოსვენებულ სმენას ესამიჯნებდა ყოველგვარი ჰანგი, რომელიც შემდეგში ვერ ახდენს მაგ გვარ შთაბეჭდილებას.

ა. ო.

ტირილი დღის კალთაჯა

ოო, დღეა, მე ჯერ არ მღირსებია შენს კალთის ქვეშ სიხარული.

ო, მე ჯერ არ დამინახავს გაცინებული მთები. ისინი ჩემსავით ტირიან.

მე მუდამ მღლის ფიქრი ოჯახზე.

მე მუდამ მაშინებს ბედი ჩვენი დეკარგული.

ჩემი და-ძმანი დაობლებულნი ტირიან ობლობას.

რაზიკაშვილთა გვიან დაამაშვენებელი რაინდი პოეტ ბაჩანა—ვიყვან და თვდოს ძმა.

ორმოცი წელიწადი შესრულდა, რაც იგი მძლავრად სცემდა სადევნებლო ჰანგით ჩოგანს და ღიღის გულმოდგინებით ზრდიდა ახალ თაობას—როგორც პოეტი და როგორც სოფლის მასწავლებელი.

ახლა?

ახლა იგი ხანგრძლივი შრომისაგან მოქანცულია, ჯანმრთელობა დაზიანებული, ქალირისანი, წეროლი შეიღებებით დახუწული.

რა თქმა უნდა, მშობელი ერი მას შესაფერ ოფილესაც გაუმართავს, მაგრამ ვიდრე ეს მოხდებოდა, განზრახულია ანა ავვისტოს 18 ახალ კლუბში საპატესი-ცემო საღამო გაუმართონ.

იქილია კარშიხალში გაუტყებე მუშის რუმენა ვაუტეხე მომწერალს—ბაჩანას ქართული საზოგადოება თავისი თანაგრძობით გულს მოუფრთხებს და ზნეობრივ ძალღონეს შემკატებს ახალ შემოქმედებათათვის, რომელსაც უკვე შესდგომია მცხვეანი პოეტი.

ჩვენი გულითადა საღამო ჩვენი პოეზიის ერთ უშვენიერეს, უფელურეს თვალთავანს, მუდამ სურნელოვან ბაჩანას.

იოსებ იმედავილი.

„ქართულ მოღვაწეთა ლექსიკონი“ (დან *)

ბაჩანა—ნიკოლოზ პავლეს ძე რაზიკაშვილი (1866)—მგოსანი და სახალხო მასწავლებელი, ძმა სახელგანთქულ მწერალ-მგოსანთა ვაკე ფშველასი და თ. რაზიკაშვილისა, დაიბადა 1866 წ. ს. ჩარვაღას. კურსი ვაკეთავა გორის საოსტატო სემინარიაში 1885 წ. და იმავე წელს გამწესებული იქნა ს. გვერდის (ქიზიში); 1890 წელს სოფ. ბარისახოს სკოლაში (ხევისურეთში); სადაც დაჰყო

* იოსებ იმედავილის 1913 წ. ზეღნიწერიდან.

მე ვფიქრობ: განა ესმის მათი ტირილი ვისმეს? განა სხვასაც უფლის ქრუანტელი ჩვენს შესებლავზე, როცა ვდენებით, ვილევით... და: ავდივართ გოლოთისაყენს! *

დღეს ჩემი სული რაღაცამ დალაღა და მაქანაყებს სი-ცოცხლი, როგორც წინანდელი იმელი.

ჩემში გაორულდა ყველაფერი და მიმაქვს მწუხარება როგორც უტკველი ჯვარი წამების რა მიშველის...?

მაგრამ ისევე ჩხუბი დღიურ ფიქრებზე და წინანდელი ცა, რომელიც შემეჯავრდა ჩემი თავივით, რომელიც არასდროს აღარ აჩენს იღვებს და მუხის სვეტებს, ქალის მკლავებზე.

და ისევე მღღერავდა როგორც აობრებული ვარძია. და ისევე ტირილი.

ო, მიწაა!!!
იცოცხლონ მე ვიტანჯე შენს ზურგზე ასე ობოლ ბე-ლივით.

მარტო მე ვიღვავე ცრემლები სისხლის.

ერთხელ იყო სიხარული წამებით მამასთან, და ისიც უფროა და ისიც უფროა.

ო, მიწა-დელო რაღაც ბოროტი, რაღაც სატანა, რომ სხვაგვარ აზიღოს ჩემგვარი ჯავარი;

10 წელი, დანარჩენ ხანს მალაროს კარში, სოფ. ჩარგალში (ფხვიში), ღუშეთსა და სინაღლი უძალეს დაწყ. სასწ. (ტირანტიუმში). სამწერლო ასპარეზზე გამოვიდა 1884 წ. ვახ. ივერია-ში, თუმცა ლექსების წერა ბავშვობიდანვე დაიწყო. თანამშრომლობდა ყველა ქართულ გამოცემაში და პირველი ნაბიჯიდანვე დიდი ყურადღება მიიპყრო, როგორც თავისებურსა, ხალხური მსოფლმხედველობის მატარებელში მწერალში, და ნიჭიერმა მგოსანმა ბას მღერა-გლოვის სავანია ჭანსაყუთრებით თავისი საცვარეული სამშობლოს სვედით, მონური მღვდმარობა, მომავლსათვის თვალდაბრუნების თუყვანისცემა, ვეცაკობის შექება. „მამულისათვის“ მფიქრობელს, მის მომავლისთვის დამწერარს, გული უჯდება, რომ უამთა ბრუნვამ ჩვენი სამშობლო დაამონჯა და აღარაა მსიყვარული და ერთობა, კვეშირი კავკასიისა და მასში ბიარისტრობა მცხოვინი ივერისა“, გულით ნატრობს, რომ იხილოს „ჩვენი მამული მღღადრი, ვანათლუბლი“, რომ „მშობლიურ ხმებსა ვგალობდეთ“. ჰგლოვობს სამშობლოს დაიკუმულ ბას, მამულის დამონჯებისა გამო სიკოცხელ სიკოცხელ აღარ მიანია, რადგან „სამოხლო, ერი თან იყო—ჩვენი სიკოცხელ ექ იყო“. გარდა ამისა ნაწლებ აფიქრებს მსოფლიო, საზოგადოებრივი და ფილოსოფიური საკითხები. ბას შეხედულებათ სტირილისა საწუთრო, სვედის და მწუხარებისა: სიკვდილ სიკოცხელ კაცისა არ არის თვისი ნებისა“ და ამიტომ „ბედი და ბედნიერება: ც არსად არისა“. მას სტანჯავს, აოცებს, რომ „კაცობრიობა ირ დასად გაყოფილია: ერთი მუქანია, მძღორი, საფოცხლით ვაყოფილია, მეორე—ლუბი, მჭირი, ჯავთი წეღომიყვეტილია“, ერთი ბატონობს—სხვა არის იმის მიწადა“, „სასწორი მიწა-წყალი“ და „ჩრდილი თავისუფლების საძებრად გაავიბნა“. ასეთი უსამართლობით ვამწარებული კეთილხობლს „სად არის, ნეტა რას ამბობთ,

რომ სხვამაც იტიროს დედასთან ცეცხლის ცრემლებით. მაგრამ, ო, მდონა!!!

შენს თვალებს, შენს გამოხედვას ვხედავ ჩემს ფიქროში და აღარ მინდა სირცხვილი ძმების.

და აღარ მინდა მეც გავირო ხლებდი იმ სისხლში, სადაც ყველა გარდა ღმერთის.

სადაც გულუბნა ჩემისთანების. მაგრამ მდონა!!..

ჩემი სიბრაზე ეცემა ძირს შენს ცქერაში ჩემი მკლავები გარბიან შენ ხატიდან და მგონი ცრემლებიც შრება, დაღვრილი შენზე..

და მეუწინეა ვილაც: ისევ ვილოცო ძმებისთვის, ისევ გავათნიო ლაშქრები, სადაც ჩემი სხული ნიჰაეთ ვილაკეებს ღღმეი ათჯერ საწამებლად.

მეც მეუბნება ჩემი გული, ყველსაგან ცივი, რომ: ისევ დაებრუნდე მიწაზე, ისევ გავეკრა იქ, სადაც დაბადებიდანვე ითხოება ჩემი საფლავი.

სადაც არ ვიცი ვინ მიწერს ეპიტაფიას. და მიკვირს ასე უტყობ მთავართვე ყველაფერი.

ღღმე მე და სიკოცხელ დაგრიბივართ ცალ-ცალკე და

ღმერთის, დალოცვილია“ ამიტომ ღმერთს ბედის ანაბრობაზე საქმის მიგდება კაცს არას არავებს; თუ თვითონ არ ითავა თვისი კეთილდღეობის მოწუება: „ბედნიერებას ვინ მისცემს ბატონის ხელში მონებსაო“. ბა ჰხედავს, რომ ჭეყნად კეთილი და ბოროტი ერთმანეთს ეცილებს ბატონობას, სიბნელე და სინათლე ურთიერთის დანთქმას ცდილობს; დღეს შურ-ღვარძლიანობა, ერთმანეთის განადგურების სურვილი ამბობს კაცთა სიკოცხელს, მაგრამ ამასთანავე სწამს, რომ კეთილი სძლევეს ბოროტს, სიმართლე—სიმტყუნეს, სინათლე—სიბნელეს. ჩვენს ჭეყანას ბევრი ვი-ვაგლაბი ეცემა თავს, მაგრამ ბევრი მუხასავით მტკიცედ მდგომელსა ვერაფერს ავნებს „ბუნების ფერის ცვლილება“ და განახლებულ ცხოვრების გზაზე შესდგება“. ბას ნაწერები უჩინალ ვახუთებშია, ცალკე გამოცემულია „დაიკვინანი“, პოემა (ტყ. 1902 წ., გამოცემა იოს. იმედაშვილისა). აღსანიშნავია „სულა და ღმერთები“ („განათლება“). დამწერილი აქვს რომანი „შთაში“, გარდამავალი ხანიდან.

იოსებ ღვთისაშვილის ხსოვნას

(დასასრული. იხ. „თ. და ც.“ № 13 და 14)

ბევრი ცუდაბობის შემდეგ იზოვნა თავისი ხელობის საშუაო საქმე ჩუქურთმის მჭრელ დავით ვაგუთიანს, რომელსაც სახელისონო ჰქონდა საპერნი ქუჩაზე. სახელისონო იყო ერთ ნოტიო სარდაფში, და იქ არამც თუ აღამიანი, არამედ პირუტყვიც იერ აიტანდა ასეთ მძიმე სიკოცხლით ცხოვრებას, მაგრამ დავითაშვილი მაინც ამ ნოტიო სარდაფში დღისით მუშაობდა,—ლამც ექვე იძინებდა. მე თუმცა ბევრი უშაღე, რომ იმ ნოტიო სახელისონო სარდაფში არ დავიძინა და ღამე ისევ ჩემ მიწაზე ყოფილიყო, მაგრამ არ დიშნა. მე იორი ითახი მეყავა და

არ ვიცი, სად იქნება უკანასკნელი ამბორო. დამალა ცხოვრებამ, დამალეს ფიქრებმა გათენებზე, დამალეს იმედებმა, და მაინც: ველოდები არაღაცას. და მაინც იცინის ვილაც. მომეცით რაც მინდა, მომეცი მიწვე ჩემი ბედი, მომეცით სიხარული.

მაგრამ რამდენი ხანია მტანჯავს საჭურისი, რამდენი ხანია მელიან შეილებო...

მაგრამ ბედი ისევ აგონია... იმედ—კედელი შავი როგორც მზის დაბნელება და ნეტრა ისევ დავიწყებული და ჩუმი.

მაგრამ ისევ ტირილი, ტირილი იწვიათ, უნახავი და.. ტირილი დედის კალთაზე.

კაიხუ პელი.

24 წ. შ აგვისტო
სიციხიანი ტყე

შიგ ცხრა სული ეცხოვრობდით, მეათე დავითაშვილი იყო, ამიტომ იოსებები სწულდა: თქვენც ვიწროთა ხართ; შიგვე მუშაობთ, ეხლა კი, სადაც ვე ვემუშაობ, იქ მარტო მე დაძინებდი.

მაგრამ აქაც დიდხანს ვერ გასძლო და ავად გახდა, მაშინ ერთ ჩვენ ამხანაგ მძემკვე პავლე ჯიხვაძეს ვარანცოვის ხიდან სახელონო ჰქონდა და ორი სუფთა ოთახი ეყავა, სადაც მარტო მუშა პავლე ჯიხვაძე ცხოვრობდა. ჩემი და ამხანაგების რჩევით ვვადმყოფი დავითაშვილი გადმოვიყვინეთ პ. ჯიხვაძის ბინაზე და თითქმის ორ წლამდე ცხოვრობდა მუშა პავლე ჯიხვაძის ბინაზე, სადაც სკამდა და სვამდა, ყოველივე ხარკების გარეშე და ბინითაც უფასოდ სარგებლობდა.

თითონ მუშა პ. ჯიხვაძეც ისე უფროსად და ეხმარებოდა დავითაშვილს, როგორც თავის ლეილ ძმას და ამხანაგს, ხშირად აბანოშიაც გახანძდა და იმის, დავითაშვილის, საცელებს ჯიხვაძე არეცხინებდა.

აი ასეთია მუშების ბუნებრივი თვითაერთი დახმარება და გატანა, ყოველივე გასაჭირში თავის მოძმე მუშების დახმარება და ხელის გაწოდებაში დაურღვევებელია, ვინაიდან მუშამ იცის თავის თავზე გამოცდილებით მუშის ჰირ ვარამი და მუშის ყოფა-მდგომარეობაც. ამიტომ

ამხ. მუშები მუშების ჰირ ვარამს უფრო ჩქარა იხიარებენ, ვიდრე სხვა ვინმე.

ამხანაგი მუშები ხშირად დღესაც ეთმანეთს უზიარებენ თავის ლუკმას. დღესაც ასე გარძნობენ და მსჯელობენ, რომ მუშის ჰირი და ლხენი საერთოდ მუშების ჰირი და ლხენია, „კაბინეტლებს“ იმ მომდერალოთა, რომლებიც გაჰყვიან: „მე ვარ და ჩემ ნაბადიო“—ამათი გულშემატიკეთა და დახმარება მუშათადე გამოიხატება მხოლოდ ლამაზ-ლამაზ სიტყვებში და სხვა აზოფერში.

მუშა პავლე ჯიხვაძეც ოტანჯა ცხოვრებაში, წამებით დალაი ტანჯული სული.

ორი წლის წინადა ნაძალადევი ექიარა ერთა ღრმა, ნორთი სარდაფი და თავის ხელობით ირჩენდა თავს, როგორც დავითაშვილი თელავში უკიდურესს მდგომარეობაში გარდაიცვალა, ესევე პატიოსანი, მშრომელი მუშა-ხელოსანი პავლე ჯიხვაძე გარდაიცვალა მუშების უბანში ნაძალადევი. მახლობელმა ამხანაგ მუშებმა მხოლოდ მაშინ გაიგეს, როცა უკვე არამინციის საავადმყოფოდან გამოესვენებინათ და დავსაფლავებინათ. ერთი ბედი არგუნა ბედიამ ამ ორს მუშას—დავითაშვილს და ჯიხვაძეს სიღარიბეში წამებითი სულის დაღუპვა.

მიხა ჩოღდირიშვილი

ს ი კ ვ დ ი ლ ი ს ც ე კ ვ ა

პოემიდან

„ღვთაებრივი სამარკალო“.

გამარჯვებულ მეფეთ-მეფეს ღმერთის ნება არა სჯერა, მან სიკვდილის დასათუფნათ ძირს გასთელა ბედისწერა. აელვარდა შის დარბაზი სამეფლოს ბრწყინვალეობით, ვრძელი სუფრა ამხაურდა მელიდრთი თავადლებით, მუქქარ ზურნის ძლიერება ხმებს უკარავს თარის ჰანგებს, სადარბაზო კახულობა ფერვს სტყორცნის სვეტაკვლებს,

სანადიმითი ციმციმებენ უთავალავი ჩირაღდნები, შეფიბრებენ მახვილობენ დამციანავი მასხარები, ტოლუმბაში ყანწს ყანწს სკლის... პა გადაპკრა სადღევრძელო,

საპასუხო სალამს უძღვნის მხიარული სამეფობელო. ხმაშეწყობით გარგინავს გუნდი, მეფეს უძღვნის ქებათქებას,

ისიც უსმენს აღტაცებით და შეზახარის თვის ცხოვრებას! „კინ დასთურგინს“—მღერის გუნდი—„მთა მყინვარის“ ძლიერებას,

ვერვინ მოსპობს მეფეთ-მეფის სიმტკიცეს და უკვდავებას... „ვერვინ მოსპობს“ —მხიარულად მოსძახიან ვეზირები, „ვინ შეაკრთობს ჩვენს მეფეს“—მანს აძლიერ თავადლები, მეფე ორინდ იღიმება, მაგრამ თვალთა ნაპერწკლებში, აელვარდა უცბათ რისხეა... გაეზიება შავს ღრუბლებში, ძლიერით დაპკრა ხელი ხელზედ, მგოსანს უმზერს

დაკვირვებით: „შენ მგოსანო, რასა სდუშხარ, ვის უმზერი მუშუარებით? ამტკიცედი ცეცხლოვ გარბობით და შექექ ეს ცხოვრება, აღიარე, რომ აქ მეფობს საუკურო უკვდავება!“ მგოსანი კი წყნარათა სდვას და უმზერის სველით მეფეს: „მე უტურვებ“—ამბობს ბოლოს —„გარძელ სიცოცხლს ჩემს ხელმწიფეს,

მაგრამ ჩემი ჩანგის ეღერა მუშუარება სვედიანი, ნუ გაწურები, მბრანებელო, ვერ შეგაქმობს დღეს მგოსანი“.

„რას მიქვიან“—ამბობს მეფე—„მუშუარება და უარი, სვედაა თუ სინარული, სულ ერთია, დაუკარო!“ ფერ მიმჭრება მუშუარება პადიბარათა მგოსნის ხმაში, ლალის ღვირი აწინწყარდა ვერცხლთ ნაქედ ფილაში.

„დღეს მეუფეს სახელოვანს ღმერთის ნება არა სჯერა, მან, სიკვდილის დასათურგნათ, ძირს გაჰქელა ბედისწერა. და ვინ იცის, თუ რა არის ცეკვი სიკვდილ და სიცოცხლის. ბუმბერაზ ბთებს დაჰტაქთაურებს ლაქვარლი ცის სინარნარე, ნისლებს შორის ეზებით ცეკვავს გაცრეცილი ნაზი მთვარე, თერგი ბღლინავს გააფთრებით, თერგი ზვირთებს

საიდუმლო ზღაპარსა სქექს, ჭაფსა სტყორცნის შავს ნაპირებს, დრო სასტიკი თვით მეუფეს ბედისწერის გვირგვინს,

და სიკვდილი ყოველივეს მარადისი სვედათა რიავს... ვარსკვლავების მღვმარ ციკონს საიმოსოლო ჰანგის წკრაოს,

ვინ ჩასწვდება მარადისათ, ვინ გარდაჰქვინა საოკოლო ტრიალს,—

დრო გულცივი თვით მგზნებარ მზეს ცეს სწარცსენ სწორტაცებს,

ვაი იმას, ვინც განგებას თავივდ ბრძოლას განცხადებს. მოხუცობა ყრბობას აქნობს, დრო სასტიკი წუთის წუთ-ზე სკვლის,

ექვ ვინ უწყის, თუ რა არის ცეკვი სიკვდილ და სიცოცხლის!!!... მსწყდაა უცბათ მგოსნის სიტყვა, მეფეს უმზერს მუშუარებით,

„შეჩერეთ“, სტექს მყრობელი— „შეჩერეთ ეგ თავები, წიყყინეთ ბნელს ჯუღრმულში“ გრავინას იგი გაათავობით,— დე ჯალთამა დღესვე მოსასი მაგისტოვის მზის იმედი*.

სახეებით ციმციმებენ უთვალავი ჩირაღდნები, შეჯობრებით მახვილობენ დამკინავი მასხარები, ტლოლუმბაში ყანწს ყანწზე სცლის, ჰა ვადაჰარა სა- დღეგარელო, საასუსო სალამს უქონის უშომარა სამფლობელო.

მეფე მღვღინე სიკვდილს იწვევს, მეფე შავს ბედს დაჰბარხარებს, ვი იმას, ვინც მარადის უკვდავებს არ ირწმუნებს, ვი იმას ვინც მეჯღ-სში მოიგონებს მკვდართა ცქცქას, ენც გაბედავს ზეიმის დროს გლოვის ზარის ჩამორეკვას. მეფე დთირა... ემსს ვერ იტყვს... ნიშნს აძლევს მესა-კ-ვეებს,

ავერ დაჰკრა კიდევ ტაში, მოუწოდებს მოცეკვავეს: „იმას ჯილდოთ ეს ბეჭედი ვინც ფერხულით გამოტაცებს, ვინც ღვინისგან შინისლულთა აღნათებს და ახარხარებს. საოცნებო ცეცის ჰანგი საღლაც გრძნებით აწკრიალდა, და კეკლუცი ტანის რხებით მოცეკვავე გასრიალდა, იმას ვაპყავ ერთი, ორი. ყველა უღის გამაღვინით, ყველა ეზნით უმზერს მყარობელს, მოკასიანე მწველთალებით,

მეფე კი ფილას სცლის, ბეჭედს ხელში იტრიალებს, მძულვარებით ილიმება, მხოლოდ ღვინის შესტრფიალებს. და უდგირა შეუგულმა გამოიჭრა ჯადოქარი,

გადიხნება ვნებით სავსე, დატრიალდა როგორც ქარი. და დადუნდა ყოველივე... ვენება ჩასწვდა ვნების სახლვარს, ყველა უმზერს აღტაცებით მშეთავარე ზღვის გაიძველ-ლიპარს, თითქოს რისხვით აქეთინდნენ წნარა მუსიკის ნახი ხმები,

უზარმაზარ სასახლეში სორთიან ერთობით ჩირაღდნები, სტექს მუსიკა, სტექს ზეიმით, მოცეკვავე ფიქს სცემს ფეხზეღ.

სინარჩარით დასრიალებს ამოჭარბულ ხალაჩაზელ. უცბათ შესდგა შუაგულში ვნების ცეცხლით ანთებული, მეფეს იწვევს წყნარ კისკისით, მეფეს იწვევს აღზნებული... და წამოდგა ისიც თრთოლვით, ავერ გაჰყავა კიდევ წრეში, შმაგურ ეზნით დაცეკვრდა მოცეკვავეს თვალთ სიღრმეში, ცეკვავეს მეფე... ეჩვენებდა თითქოს ჩაჰქრნენ ჩირაღდნები, ჯოჯოხეთურ ჰანგათ იქნენ კიანურის ნახი ხმები, ეჩვენება, თითქოს მის წინ ლანდთ ყრილობა ახრიალდა, თითქოს მბრწყინვე დიდ დარბაზში აჩრდილთ გუნდით დატრიალდა.

მეფე უზნეს ათობილებით, ხედავს ოქროს სამოსილად, სახარელი ჩონჩხის ხელი საღლაც იწვევის დარბაზდან, და უდგირათ შორს გაისმა გლოვის ზარის ჩამორეკვა, „დაგზობი“—ვილაც წვიცის;— „ხომ გელორსა ჩემთან ცეკვა!“

შავი ნისლი მვეფერა ზეიმით აქვედართ სასახლეს დაჰბარხარებს, და დარბაზში ფერხული აქვთ ფერგადაკრულ გამ-ბნარ ლანდებს,

წითელ ბრწყინვით ციმციმებენ უთვალავი ჩირაღდნები, შეჯობრებით მახვილობენ შემზარავი აჩრდილები, სიკვდილი კი ყანწს ყანწზე სცლის, ხითხითით სვამს შესანობელს, და დასციინის სახელოვან ჩონჩხათ ქველთ უგან მუღბოცილს.

ვის არ სჯერა ბედის წერა, ვის არ სჯერა ღვინის განკვება, ვი იმას, ვინც დასთურავ სიკვდილი და მისი ნება, მოხუცება ყრბობას აქნობს, დრო სასტყვე წუთის წუთზე სცვლის არინ იცის, თუ რა არის ცეკვა სიკვდილ და სიციცხლის თამარ ტარუაშვილი.

ჩ ე მ ს გ ზ ე ნ

მე მზეს თაყვანს მიტობა ვეცემ, რომ გულს მითობს სეფდით დაწარალს, რომ სიციცხლეს მირაკეცებს. გრძობობით დაიშთოლის... მზის სინათლე მიტობა მსულს, მიტომ ესახვე გულს ღმერთად,— რომ ვიგრძენი სიყვარული—იმის პირველ სხვიან ერთად... მზემ გაშითბო გულში სისხლი... მზემ განკურნა ჩემი სული... დამაფიწყა ცხოვრებისა სივალდაზე მწარე-წყარსული... მზე პირველად „აჰ“ ვიხარა...—მზე „აჰ“ არის სასახელი... წმიდა არის ეს ქვეყანა... წმიდა არის საქართველო... და ვინც ჩემს მნათობ მხარეს ჩირქს მოაჯიხობს, ცოლს დასწამებს, მას დასწყველის მზისა შუქი... მზის სხივები მას აწამებს...
ილ. ხავეციკი-რუსხელი.

„მუშა“-ს რედაქ. პ. მ. სახეპარლიძის

მოქ. პავლე! ყურნობის ეს ნომერი დასაბეჭდად უკვე გამზადებული მქონდა, რომ თქვენი წერილი (პეტუანის კარგებამდე, „მუშა“ № 514) წავიკითხე... წავიკითხე და... გავიცით! მე თქვენს შესახებ უფრო დიდის წარმოადგენის ვიყავი, ვიდრე თქვენ გამოჩნდით ვაშიშვლბული სულით. ნუ თუ მავ ფარხმალით აპირებთ მუშათა მწერლობის მეთაურობას?!
თქვენ, თქვენებურთვე გილო რომ ვიხარაო, ბევრ ღობე-ყორეს ედებით და პასუხს კი ვერ იძლეით და ვგრც მონიკებთ
თუმცა ვიცო, დიდზე დიდი კაცო ბრანდებით, ისიც ვიცო, რომ, კამბეჩის მოტიდავე ხარს რქები არ შერჩებაო, ნათქვამია, მაგრო დღეს ქვეყანა ჩალით არ არის დახურული (მით უმეტეს საბჭოთა ქვეყანა), და შევეცდები შემდეგ ნომერში ნათელიყო თქვენის წერილის სიყალბე, საზოგადოებას ვუჩვენო თქვენი სულიერო—საზოგადოებრივი ვინაობა, რევიოლუციონერი ავლა-დიდება, პრესის საუშაღლებით სი-მართლეს ენახურებით თუ სიკრუტეს...
მამ მომავალ ნომრის გამოცხლავდი!

„პიპირგაგა“

(მეილის რვეელიდან)
ყრუმ ყრუს უჩილა მსაჯულთან ყრუსთან, უცხო ქვეყნიდან გადმოსულ რუსთან: „გამოხმობა, ისეც არ მაქვართო, ჩემი ცამებერი მოიპარაო...“
სტეფანოზო, სთქვა ყრუმ ამას უსუხად: „ჩემი დედალი მე დავსვი კრუხად და წილილებს რომ ეგ იჩემებო, განა კანონი უსაუბრებო?!“
მსაჯულმა ბობანა: „ჩატრეო ქვეით, იმ დედაკაცთან თქვენ ორივე სტუფით და, თუ რომ ბოდიშს არ მოიხდითო, ორივე სასჯელს გადაიხდითო...“

ზაკრიტონ მარლოვშილი

(ე ს კ ი ზ ი)

ქართულ პოეზიაში მძლავრი განცდითა და გამართლებით შეტკაცდება ლამების პოეზია.

ლამეებით სართოდა როდენზახი და დასტიროდა მკეადარ ბრიუგესს და უსმენდა მისტიურ ზარებს.

ყოველ ლამე მოდიოდნენ მასთან ბრმა დედოფლები და მოსვენება დაკარგული პოეტი აფრთხოზდა მათ ქლექის ხელებით, სანამ იგი არ გაიტაცეს შავ ლამეებმა თეთრ ბალდახინით.

ელგარ პოეს სული გაიბზარა ლამით, როდესაც მას

ეწვია უბედური ლანდი შავი გორჩისა და წაართვა სასოება და სულის სიმკვიდრე. შვე ლამეების ჯოჯოხეთში შეირაჯა ტიუტჩევისა და ალექსანდრე ბლოკის სული.

გალაქტიონ ტაბიძემაც შემძირწუნებულ ამოცებით შეკპრობილმა აღიარა თავის მიგობრად უბინაო ლამე:

„ჩვენ ორნი ქვეყანაზე: მე და ლამე, მე და ლამე“.

აქ არის დაპრისპირება პოეტისა და სტიქიის იგი მსურავდა ბედს და მილო იგი თანამომძეთ.

ხარიტონ ვარდოშვილი, რომელიც აკენესა ამავე ლამეებმა, სულ სხვანაირად იხილავს ლამე:

„ცეცხლზე დაეცა იმის სული

„როცა მდგროდა. ალი დალია და უფ: სკრულში“

„გადაერია. შხამით აღსავსე ყვევი ლების

„მსუბუქ ღეროთა „ეგრძნეს მარტოდენ, რომ საბრალო „გაღაირია“.

„ნუგეში სთხოვა შემოდგომის ჭლებთან ხეებს.

„განვლო მანძილი და ბურუსთა

„ზღვაში ჩავიდა,

„ამბობდენ: იგი სიხმარია

„ჩრდილთა მისანი;

„რადგან მოქონდა ლამეების

„ყრუ საფლავიდან

„პანგები, ნისლი და ლანდები

„ოქროისანი“.

(ლანდი აღიდან).

მის ლექსებში ლამეები მოცემულია, როგორც მისტიური ფენომენი, როდესაც საღ შეგეცნებას სძინავს და იხსნება ქვეშეშენების ყველა ჯებირები.

შუალამით მიწა ჰგავს ჯოჯოხეთს, როდესაც პაერი იტვირთება მინარეთა შემოილო სიხმრებითა და ბოდვებით. ქვეყანას ამ დროს იპყრობს ქვეშეგრძნობები, შეუშენებელი აკვიატებული იდეები და სახე ამღერეული კომპარები მოლიან ქაოსიდან.

პოეტი მარტო რჩება ასეთ შუალამეებში და შემდროშებული სული რეკავს კოშკის საათი ვით მუშუბარედ და მიტრეებულად.

ქაოს აშლილი მავნე სულები ესეიან პოეტს და ეძახიან უფსკრულისაკენ.

პოეტა მთელი ლამეები ებრძვის ამ სულელებს, ედავება ამ განცდებს, ასეთ დროს იკარგება საკუთარი თავი, გადადიხარ ირკალოლაში და შემწინებულ პოეტს აღმოხდება:

„სული გადაგრეს ეს მელეღარება, „ყოფნა უფერო და შემუთუფელი.

„შენ გაკეცულა მზის ელვარებამ, „მაგრამ ვერ ჰპაიე ნავისაყუდელი“

„ანგელოზები აღარ გუაროვენ

„წმინდა ჯვრებით და შავი დანებით.

„შენ ლამეები მოგვიპარავენ და გაწაფებენ კულიანები“.

(სათხ. სულისაღმი. 1).

და შემდეგ გაიადის თამამ ძახილში:

„არ მოისვენო, არ მოისვენო, „სანამ არ მოკვდეს შენში განგება.

„აინთე გრძნეულ იღუმალებით „ნა დაიცალო მზიურ პანგებად.

„ზომიერება წენთვის არ არი.

„დაფერულენ შხამი გზებზე დარკული.

„ბედი შავია და სახიზლორი.

„ქვეყანა ცოდვით შემოქარებული“.

(სათხ. სულთან. 11).

მაგრამ პოეტი ჰხედავს, რომ არავის არ ესმის მისი სულის ძახილი, არც უნდათ გაიგონ. იგი შეუცნობელია. არაიგი მიიღის მასთან მზრუნველობით. და იგი წვალობს იისფერ ქალზე ოცნებით, მას, სრულიად მიტოვებულს, სწუფურია ნუგეში და აღერსიანი ხელები, რომ გამოიტიროს თავის უბედურება, მაგრამ ეს მისთვის არ არის გაიხილი და უპირისპირდება უბედურ ლანდს.

აქ იწყება ის უცნაური დიალოგები ამ უბედურ ლანდთან, გელის სიღრმიდან მოხეთქილი სათხოვრები სულისადმი და სამედურავები შუალამისადმი.

„ღამე ნამორი და დაკვალული.
 „ღამელო მითხარი რისთვის ხარ უნდო?
 „—მე ბურუსები მახლავს მთავრული,
 „საცეცხლებში გავიდე უნდა.

„ფიქრის შრიალი, ქვეყნად ქარად.
 „ღამელო იწყება სული სათუთი.
 „—მე შენთან ვიყოი უხილავ ზარად.
 „ვით მწუხარების უფრო წუთი.
 „ყოფნა სიზმარის გამომსახველი.
 „ღამელო ცრემლების ნისლი ღვარად.
 „—შენ და წამება, ჩემი სახელი
 „ვიქნებით ერთად, ვიქნებით მარად“.

ამ დიალოგებში არის საოცარი გაორება პიროვნებისა, როდესაც შენივე თავი ავკვირდება იუდასავით. აქ იკარგება ნდობა საყვარელი თავისადმი, აქ იშლება ფეხებზე ფეხი და იღვას უბრალო დამჩნევი ხახა. აქ არის საქორო მეგობრის ხელი რომ არ გადაიჩეხოს ამ უბრალოდებში, მაგრამ ირგვლივ არავინ არის და მაშინ პოეტი თვითონვე შესძახის თავის თავს:

„არ შეგეშინდეს ჩემო სული
 „ჩრდილი კანკალებს.
 „ეს მე ვარ მხოლოდ მისი სახე
 „შენი მზურავი
 „მოჰყვება ღამე, სადაც არის
 „სისხლის ნაკვირვებს
 „და ცივი ქარი ატირდება
 „ურუ საზღვრავითი.
 „ღრმა უბრალოები სიკვდილების
 „აუშვებს ბინდებს.
 „—არ შეგეშინდეს!“

ასე იწყება პოეტი, ასეა იგი გატანჯული შუალამებით, რომელიც დაეცემა ხოლმე ტფილისს.

საინტერესო არის ამ წიგნში ავრთვეთ ურბანისტული მოტივები. ეს მოტივი მოცემული არის არბიტულიად, უზარალდ, როგორც არის საზოგადოთ ჩვენნი ქალაქები.

ტფილისის მდებარეობა აწვალბენ პოეტს და მოსვენებას არ აძლევენ დაცემული ღოთები და მათხოვრები.

„როცა დამბარობს დიდ ქალაქის
 „მათური ხრიალი,
 „უხილავ ხაზის ედენებში
 „მულვარე ფიქრი;
 „ქუჩები ჰყვავის ელექტრონის
 „შუქთა საილით.
 „ავტომობილი მიგვარებებს,
 „ტრამვაი მიჰქრის.

„ვაშლის ცოდვა სისხლისფერი
 „სიამის ალი
 „და ესტუმრება ლაღად მორათულ
 „მდიდრულ დარბაზებს.
 „განდნება ჩვეულ მოედანთან
 „შეძავი ქალი,
 „უცნობ ლანდს ელის, უხალისო
 „ლიმილს ანაზებს.

„ეთერი ჩრდილები იშლებიან
 „შრავლ ბანაკად
 „და მეძახიან: „ჩვენც შენებარ ვართ
 „ქვეყნად შობილი,
 „შემოვავიერთი, გადაიქვიც
 „ჩვენს აშხანავად“.

(ქალაქი).

ასე იწყება მისი ნერვები ახმაურებულ ქალაქში, სადაც არ შეიძლება წუთით შესვენება და სადაც ისე სასტიკად არიან ღარიბ-ღატაკნი და მდიდრები დიპირისპირებულნი ერთი მეორესთან.

იგი ატირებული ამ უთანასწორობით იხიზნება სოფელში და ერთობა პრიმიტივებში.

აქ იმართება მისი სული, ძალას იკრებს და ისევ უბრუნდება ავ ქალაქსა და ბოროტ ღამეებს.

და წუთით ჩნდება იმედი და სასიკეთა:

„უბრალოდმა ზეცა, უნაპირო,
 „შორი და ვრცელი;
 „კვდება ბინდები და ალები გაიხნას იწყებს.
 „ტფილისი ღელავს, უბრალოდელს
 „მომაველს ელის,
 „განახლებისკენ, ახალ მზისკენ მიჰქრის, მი-
 „იწყებს“.

(ტფ. ღვ.)

ერთი უმთავრეს მოტივთაგანი მის ლექსებში არის მისტიკა და ლოცვა უბედურთათვის.

„მე სულ გარეთ ვარ ქარის ოხვრა
 „და წვალებახე,
 „და ვამბობ: ღმერთო, შენ უშველი
 „ხველა უბედურს.
 „და ჩემი სული ავადმყოფი
 „და ცვალებადი,
 „ჩემებს დამალულ სიხალისეს
 „და აღერსს დიდურს.
 „და ყოველ წუთში, ყოველ ჯაგარს
 „გადატანახე,
 „ჩემთან ჩემივე ლანდის გარდა
 „არაივი არი.
 „ხო, რამდენია უბედური
 „ამ ქვეყანაზე,
 „ხო, რამდენია ნატყებში
 „მზისა და ქარის!“

(ლოცვა უბედურთათვის).

ასე ლოცულობს იგი თვითვე გაწამებული და უბედური უბედურთათვის.

მისი ლექსები არის ობოლი და ნახი.

სტრუქტურები ეყენიან შემოდგომის მწუხარე ფოთლებივით რბილი შრიალით და პოეტი დადის ამ ყვეთელ ფურცლებში მწუხარე და მღვდლიანი.

ასე ვხედავ მე ხარიტონ ვარლამოვილს.

დემნა შენგელაია.

ქანდაკება (იხ. რ. და ც. № 14 (17)).

ნინო. სახლი კომერსანტი გიცდის.

დეე. რა ნებაზე?

ნინო. (გაოცებულად). როგორ თუ რა ნებაზე? ჰსურს გაიკოს, მუშაობას როდის განახალბე. მეორე აენსი მოგიტანს.

დეე. არჩილს აქი დაეხარე, რომ კომერსანტის ბიუსტს შეა ქარმა დაუფერა, გაციკუდა და გაზრდიც-ვალა.

ნინო. [იღვლებული, მაგრამ მტკიცე კილოთი] კომერსანტი ხვალ შენს სახელოსნოში მოვა. დაპირდი, რომ ხვალდან მუშაობას განახალბე და რამდენიმე დღეში ბიუსტს დაამზადებ.

დეე. ბიუსტი, ისე ბიუსტი!

ნინო. დიხ, ბიუსტი! სხვა გზა არა გაქვს.

დეე. ჩემი გზა ია ამ ქანდაკებისკენ მიდის. დეე ქვეყნა კომერსანტების სათარეშო მოედნად გადაიტყეს. მე მაინც ია ჩემს ლეთაებას შეგხარი, ტანჯვასა, ცრემლსა და მუწუხარებაში შობილ ქმნილებას. ია ეს არის ჩემი გზა. შემომეფეთოს ტანისამისი, შიმშილმა სისხლი გამიშროს და ხორცი ძალებზე მიმიხმოს; მე მაინც ჩემი გზით ვეცდები...

ნინო. და გავლენგავ აენსი.

დეე. აენსი! (იციხის). აენსი. (უბიდან ფულს ამოიღებს) ია აენსი! როგორ გნებავთ გამოგყეთ. თქვენ წაუღებთ, თუ თითონ კეთილ ინებებს მოგზარნებდას. ან იქნება შუამავალმა იკისროს დახერხებული აშკლუის შესრულება! როგორ გნებავთ? ია აენსი!

ნინო. შენ შეუღილი ხარ!

დეე. შეიძლება.

ნინო. არასოდეს ეგ არ მოხდება.

დეე. (ენერგიულად) კმარა რაც მტანჯვი, შოამეტი წეღწილდა ერთად ვცხოვრობთ და შენგან არც ერთხელ თანაგრძობის სიტყვა არ გამოვიდა. ყველაფერი, რაც ჩემთვის ძვირფასი და უსაყვარლესი იყო, შენი უხეშა, ბიროტი ხელით ისპობოდა და ხანდაგურდებოდა. მთელა ჩემი ცოდნა, ჩემი ნიქო...

ნინო. (უცბათ ნერვიულად გადაიხარხარებს) ნიქო... ნიქო... (გაბოროტებული ისტერიულად) შენ უნიქო ხარ, უნიქო, უნიქო, უნიქო!

დეე. ნინო!

ნინო. უნიქო ხარ, უნიქო! შენ რომ უნიქო არა ყოფილიყავი, პრემიას მოგცემდნენ... შენ... უნიქო ხარ... პრემია სხვას მისცენ...

დეე. დაჩუქდი!

ნინო. შენ ამის იმედი გაქვს? ამ უწონოდ შეითხინილი თახისა. ეტეც ისეთივე უნიქობა იქნება, როგორც სხვა. მოხალდე ეგ ტილი, ჩაშობსენი... (ქანდაკებისკენ გაემართება).

დეე. (წინ გადაიღობება) შეჩერდი! არ შეიძლება.

ნინო. (გაფთოებული) მომიცილი. მე მსურს შენი ახალი გენიოსური ნაწარმოები დავინახო, ახალი ქანდაკება, რომელსაც გამოფენის შემდეგ, ალბათ სანაგვეში გადააღებენ შენი პატივისცემული. მომიცილი.

დეე. (ხელს დაუჭერს, ქანდაკების ძალით მოაშორებს და მუხლზე დასცემს) საზიზარო! (დიდი პაუზა).

ფარდა.

მემოხე მოქმედება.

ლევანის საწოლი ოთახში. მარცხენა მხარეს, უკანა პლანზე, ორი კრატი სდას. კრატს მარჯვენა მხარეს შირმა აქვს მოდგმული. პირდაპირ კარზე ლევანის კაბინეტის გაღის; როდესაც კარები იღება, საწერი მავადა, წიგნების მავიდი და კედელზე ჩამოკიდებული სურათი მოსჩანს. მარჯვენა მხარეს კარები ბავშვების ოთახში გაღის. მარჯვნივ მუხარი ანთია. ზურას წინ ორი სფერული სდვას.

ფედის ახლს დროს სცქეხა თამარი და ქეთიკო არიან. თამარი საგარეოდ ზის. ქეთიკო ბუხრის წინ გასული ხალი-აშვა წამოწოლილი. თავი თამარის კალთაში ჩაუფლია და ბუხრის უცქერს. ზელში წიგნი უჭირავს. თამარი თავზე ზელს უტყამს და ნაზად უაღვრებს.

საღამოა. საათი ბუხრის თავზე შეიღვერ დაქრავს.

თამ. შეიდი საათია.

ქეთ. მამა კი გერ არ მოსულა.

თამ. მამა ყოველთვის იგვიანებს. დილით გაღის და [საღამომდის სახლში დღარ ბრუნდება.

ქეთ. აღარც ჩვენ გველაპარაკება. (პაუზა).

თამ. დღომეზულაია. გახდა კიდევ. ღმერთო, შენ უშეველი!

ქეთ. სულ სახელოსნოში ზის. როდესაც არა მუშაობს, მამანიც სახელოსნოშია. მალე ქნდაკება მზით იქნება.

თამ. როდისდა, როდისდა, შევილი! ასე ცხოვრება აღარ შეიძლება. ყველანი იტანანებს.

ქეთ. მამა კი ყველაზე მეტად.

თამ. ხო, შევილი, ხო. იტანავება და არაფერს ამბობს. (ცრემლივითი) გულში იკლავს დარდსა, გულში! (პაუზა).

ქეთ. ნეტავი ჩქარა გახაფხულდეს! სოფელში მამა მხიარულად არის ბოლდე.

თამ. სოფელში აღარ წავალთ.

ქეთ. რატომ, ბებო?

თამ. დედაშენს არ უნდა.

ქეთ. (ჩაფიქრებული) მთელ ზაფხულს ქალაქში ხომ არ გავატარებთ?

თამ. არ ვიცი, შეილო! დედაშენმა სთქვა, სოფელში აღარ წავალთო.

ქეთ. მე მაინც წავალ.

თამ. დედა არ გავიშვებს.

ქეთ. მამას წავაყვები.

თამ. არც მამას გაუშვებს.

ქეთ. მაშ, რა ვქნათ?

თამ. არ ვიცი, შეილო. როგორც დედაშენი მოისურვებს, ისე უნდა მოვიქცეთ.

ქეთ. (აღღვავებული წამოადგება) მე არ მინდა,

თამ. რა არ გინდა?

ქეთ. არ მინდა ისე მოვიქცე, როგორც დედაჩემმა სურს.

თამ. (შეშინებული) სულ ჩუმად, ჩუმად, შეილო!

ქეთ. იცი, ზოგჯერ რასა ვფიქრობ, ბებო, მინდა გვიქცე. სულ გვიქცე სახლიდან და ისეთ ადგილას დავინახო, სადაც არავინ მიცნობს. შენ გკონია შემიშინდება! მამა რომ არ შეიკლებოდეს, დღესვე გავიქცეოდი. მამას ეწყინება. მამიკო, ჩემი მამიკო!

თამ. არა, შეილო, მაგას ნუ ამბობ. ეგ ფიქრით თავიდან მოიშორე. შენი დედაშენი კერას ვერსილად გვიქცევი, არც უნდა გვიქცე. ცოდვია, შეილო, მაგას ნუ ამბობ.

ქეთ. როგორ მომწყინდა სიმარტოვე, ბებო.

თამ. რა დროს შენი სიმარტოვეა, ჩემო კარგო ჯერ ახალგაზრდა ხარ, ბავშვი. აი, ჩემსავით რომ დაბერდები, მაშინ სხვაა,—მაშინ განმარტოვებულა კუნძული გაგირტყმება. იქნებ შენთვის მოკრძალებულა, რომ არავინ შეაწუხო და სწორეკეთილ კი არ აგონობინო, რომ ქვეყანაზე არსებო. შენ კი, შენ ჯერ ახალგაზრდა ხარ, ჩემო კარგო, ბავშვი.

ქეთ. შენ არ იცი, ბებო, რა კარგია სიმარტოვე. შენი თავის ბატონი და პატრონი მაშინ შენ თითონა ხარ. საღაც გინდა წახვალ, რასაც გინდა—გააკეთებ. ყოველთვის სხვას არ შესტყვირთ თვალებში, რომ გამმოიცილო რა ესამომეზება ან რა ეწყენება. აჲ კი ისე გგონია გალოიაში ვარ დამწყვედელი (ყურის დაღვდება) იმ ოთახში თითქოს ვიღაცა დადის.

ლევანი. (შემოღის. გამხდარია, გადავითარებულა. თმა გასქლარავენია. არავის უტყვროს. როდესაც ლაპარაკობს, მაშინაც თითქოს უფრო თავის თავს ელაპარაკება. ჩუმად სკამზე დაჯდება. მცირე პაუზის შემდეგ) ცოცა!

თამ. ბუბართან მოდა, შვილო!

ქეთ. (სავარძელს მიაწოდებს) აი აქეთყვენ, მამიკო! ლევ. (ბუბართან დაჯდება და ცეცხლს უტყვროს) აცოცა!

თამ. კიდევ შეუკეთო, შვილო?

ქეთ. აქეთყვენ ხოიწი, მამიკო, აი აქეთყვენ (პაუზა მისს ფილოსინს ხა, უტარავენ გრიგის „პერი გილტ“-იდან „ახსენ ტოდ“ ს).

ლევ. ვინ უტარავს?

ქეთ. ზურაბის ანანავია, საღამოსთვის ემზადები ნ. (პაუზა).

ლევ. ჩვენებს ყურმა ძალი მოჰქლამიათ, და კაცი ბულა და მოჰქლამია. (პაუზა).

თამ. პური ხომ არა გშინა, შვილო?

ქეთ. კერძი შეგინახეთ. მოგმზადლო?

ლევ. ტრამევის ვაკონმა ეს არის ცხლა კაცი გასქელტა.

თამ. (შესწინებულა) როგორ გახშირდა ეს უბედური შემთხვევები.

ლევ. დაითრია, თვლებში შევაგლო და გასქელტა. თამ. ვაი იმის ღედას!

ლევ. კრინტი არ დაუქრავს. თავისთვის მიდიოდა ტურტებზე ღამილი უთამაშებდა. ერთი წუთი იმა—გაჰპრა სტოცელე.

თამ. ნეტა ვინ იყო ის უბედური!

ლევ. ცხლა იმის სახლში ქეთია. სტუმრები მაგინდას გარშემო სხედან და მასპინძელს უცდიან. იმისი ადგილი თავისუფალია. თეფშზე მზრუფეული ხელით დაკეცილი ხელსახოცი დევს, დანა-ჩახვალი, ღვინის ქიჭა. თეფში ცოცხალია, მასპინძელი კი აღარ არის. (ღამილი) თეფში უყვადია. ის ხომ აღამინი არ არის, ტრამევის ვაკონმა ჩაითროს და გასრისოს.

თამ. პური ხომ არა გშინა, შვილო?

ლევ. ცივა. ბუხარი ოთახს ვერ ათბობს.

თამ. შეუკეთებ.

ლევ. მასპინძელი რომ დაივანება, იმის ადგილას სხვა ვერსეო სხედან და მასპინძელს ეცდიან. იმისი ადგილი თავისუფალია. თეფშზე მზრუფეული ხელით დაკეცილი ხელსახოცი დევს, დანა-ჩახვალი, ღვინის ქიჭა. თეფში ცოცხალია, მასპინძელი კი აღარ არის. (ღამილი) თეფში უყვადია. ის ხომ აღამინი არ არის, ტრამევის ვაკონმა ჩაითროს და გასრისოს.

ქეთ. როგორ გახდი, მამიკო!

ლევ. (შუბლზე აკოცებს) ეგრე ნუ მიცქერი შვილო! ქეთ. წყურვიაც თითრი გამოგრეგია.

ლევ. (აღვება და ოთახში სიარულს დაიწყებს) დედა საღ არის!

ქეთ. არ ვიცი.

ლევ. შინ არ ისაილა?

ქეთ. არა, სადილიდ არ მოსულა.

ლევ. ზურაბი?

ქეთ. არც ზურაბი ყოფილა. მარტო მე და ბებო ვიყავით.

ლევ. (ღედას ზურგიდან მოეხვევა და აკოცებს) არტო შენა და ბებო განუტყულო მეკობრება. (გარედ ეიოლისის ხმა შესწვდება).

ქეთ. სადილიც ბებომ გააკეთა.

თამ. მე კი არა, შვილო, ქეთინომ გააკეთა

ქეთ. ბებო მეუბნებოდა, ესე გააკეთეო და მეც ვაკეთებდი.

ლევ. (გამხიარულებულა) მაგასაც ნიჭი უნდა. მე ვერ გააკეთებდი.

ქეთ. (გამხიარულებულა მამას რომ დინახავს, თითონაც განხიარულდება) რა თქმა უნდა, ღობობს შეკამანდს კვერცხი თუ ნიჭიყრად არ ჩაახალე, ლობობ შეკამანდი აღარ გაშობოვა.

ლევ. აბა გაუთქვეფავი კვერცხი ჩახსი აღუდებულ ღობობობო.

ქეთ. (მზიარულად) აცი არ ვიციო, აცი არ ვიციო.

ლევ. (სიცილით) გე შენმა ბებომ მაწვალა. გახსოვს, ღედა, ერთხელ მფურაბასა ხარშავდი და ქეთინოს კოვზით პირი გამოვითუთქე.

თამ. (იესანი) რა კარგად გესმეობია, შვილო ისეთი ბღავილა ისტებე. ორა კვირა მფურაბას აღარ სქამდი, გეშინოდა.

ლევ. ან ის გახსოვს, ღედა, ბიძა ჩემმა ყელამდის პურიში რომ ჩამსვა?

თამ. მახსოვს, შვილო, როგორ არ მხს ოგს!

ლევ. (ქეთინოს) პატარაობისას ახირებულა ხასია თი მქონდა. რამდენი პურიც არ უნდა მოეცოთ, მიმცე ტირილს დაეწყებდი, პატარაა, დიდი პური მინდა მეტიო. ერთხელ დამიშალეს, მერევე დამიშალეს,—მე შიაც ჩემსას არ ვიშლიდი გაზარდა ბიძაჩემი. მაგას თუ ქეთუ არ ვასწავლე, კაცი არ ვიქნებო. ერთხელ ახლად გამო მცხვარი პური ვასაკებოდა ტახტზე ეყარა, აი იმ ტახტზე, ცხლა რომ სოფელში ბებოს ოთახში სდვას. მე ჩემებურად ავხრიდი. უცხად ბიძაჩემი მომავარდა, ხელი წამომავლო, ტახტზე დამსვა და მივიღი თინე პური გარშემო შემომიწყო, ყელამდის პური ჩამსვა. აბა ცხლა შესქამე სულ უნდა შესქამე ეს პური. გადავხედე ამ მთავავთი წამოქიმულ პურსა, შემეშინა, მაგარამ როგორ შემეშინა და იმივე, ღედა, მიშველე—მეთქი რომ დავიბროილე,— ის იყო და ისა. მის შუმდევე აღარ ავხირებულარი. მომწოვლებდნენ თუ არა პურსა, მაშინვე შუბლ ქვეშ ბიძა ჩემს გადავხედავდი; ბიძა ჩემიც ულვამეში იცინოდა და მეკითხებოდა, პატარა ხომ არ არის, დიდა პური ხომ არ გინდაო. კრინტი როგორ დაემძრამდი, ვიჯეეე გაზუმებული.

თამ. პური მომავონდა. ხომ არა გშინა, შვილო?

ქეთ. როგორ მივყარს, როდესაც ეგრე გამხიარულდები ხოლმე, მამიკო, სახეც სრულიად გაცელებდა!

(შემდეგი ოქნება).

თურქული დრამა

1923/1924 წ. სეზონი.

თურქული დრამის ცხოვრებაში განვლილი წლის სეზონი, თავის გაბნეული ნაბიჯის მსვლელობით გარდაქმნისა და განახლებისაკენ, განსაკუთრებულ ისტორიულ წლად უნდა ჩაითვალოს.

თურქულ დრამას გამოფხიზლება თურქი საქართველოს გასაბჭოების დღიდანვე ემზერება, მაგრამ გ. წ. სეზონის მუშაობამ იგი თვალსაჩინოდ წამოაყენა ფეხზედ თეატრალსა და მსახიობების ნივთიერი და ზნეობრივი უზრუნველყოფა, რასაც ხელს უწყობდა, პირველ ხანებში თავის დახმარებით აზერბეიჯანის ეკონ-დამბ. წარმომადგენლობა საქ-ში, მოკალ. ტალიზლის მეთაურობით და შემდეგში მისი საქ. რესპ. სახელმწიფო ხარჯზე მიღება, როგორც სხვა ცხოვრების თეატრებისა, აგრედვე წარსული სეზონის მიხვევას ადასტურებს.

თურქული დრამის წინმსვლელობას უშთაგონებს აფერბეზდ ლრეისპორობა. მისთვის საქართველოში ცდილი და საქმეში ღრმად ჩაბნეული ხელმძღვანელი და ასეთი მას კიდევ მოეგონა მოკ. ა. ტუგანოვის სახით, რომელმაც დიდი კოდნა და უნარი გამოიჩინა და შედარებით უკან ჩამორჩენილ თურქ დრამას ხელოვნების ახალი გეგმით გზა გაუთავა.

წლის რეპერტუარშიც დიდი გარდაქმნა მოხდა: ორიგინალურ პიესებიდან: „ვიავი“, „პაჯი ყარა“, „იმლის“, „ჟოჟოჟო“ და სხ. თურქულ დრ. სცენაზედ იდგმებოდა ისეთი ცნობილი კლასიკური პიესებიც, როგორც მაგ. „ოტლო“, „რეჟინო“, „ყაჩაღები“, „ჟოჯუ დან-დანი“ და სხ. და ამასთან, როგორც რეჟისორებიდანაც ვიცით, ყველა ეს პიესები თავის დაკვირვებული ასრულებით საზოგადოების ყურადღებებს იქცევდა. ეს კი იმის ნაბეჭდი მარჯვენელი იყო, რომ თურქ. დრამის მსახიობები აპრისტული ნიუს არ იყვნენ მოკლებულნი მას სჭირდა მხოლოდ წახალისება და გამოზნუნება და ხელოვნებითი ხელმძღვანელის ამოძრავებით.

მთხედვით იმისა, რომ თურქ დრამამ თავის წრიდან რამოდენიმე ნიჭიერი წევრი მოსკოვშიაც გაგზავნა თეორეტიულ კოდნისა და საზოგადო განვითარების შესაძენათ, მან მანაც შესძლო სეზონში დსი გაედღიერებინა ისეთი ნიჭიერი მსახიობებით, როგორც იყენენ: ფლევი (ოტელის ამორულებელი), ისე-განლი (ხლესტაკოვის როლში) და სატანისა ჯავაიხი „ბილიში“. მუსლიმან მსახიობ ქალის დელაფრუზ აბასოვის პირველად სცენაზე გამოსვლა ხომ უდიდესი მოვლენა იყო არა მარტო თურქ დრამის, თვით მუსლიმან ქალებსაც ცხოვრებაში. ამ ქალმა პირველმა მოიხსნა აზურ მონიშნის უღელი საკულტური სარბილებე.

სეზონში ბენეფიციები გაემართათ წყვილ-წყვილად დამსახურებულ მსახიობებს. სეზონშივე თურქ დრამამ 25 წ. იუსტიციულ გადაუხადა თავის უწყველად და დამსახურებულ მსახიობს ალი აბასოვს, რომელსაც დიდი დღეწერი მიუძღვის თურქ. თეატრის დაარსებაში, როგორც ტულიანსში, აგრედვე თავრისში, ერევანში, ნახიკეანში და სხ.

სეზონის ასეთმა რიხიანმა შეფასებამ, რასაკვირვებოდა, თურქ. დრამას არც ისე დიდი ფიქრები უნდა შე-

ასხას, რომ განვლილ მუშაობაში ყველაფერი ამოწურულად ჩასთვალის წარსული სეზონის მხსენება მხოლოდ საზნადისი მიმედილი საქმიანობისა. თურქულმა დრამამ რომ აღორძინების ბოლო საფეხურს მიახწიოს, მის წინ კიდევ ბევრი საჭირო-პორტო და გადაუღებელი ამოცანები ადასშოლი.

თურქ. დრამამ უპირველეს ყოვლისა ჯეროვან სი-მალეზედ უნდა იყენოს თავის წევრების სწავლა-გან-ვითარება, მსახიობების კულტურულ საღაროში შეიტანოს მეტი კოდნის მასალა, რადგან თეატრი და მსახიობი კიდევ ახლო არ არიან დაკვეშირებულნი ჟრთიერთ-თან თეატრალური და საზოგადოთ ხელოვნების ცხოვრებით.

რეპერტუარიდან უნდა გვიდენოს და ისტორიის ჩაბარდეს დრომეტრულ შინაარსის ძველი პიესები და სამაფიერთ იგი განახლდეს ცხოვრების კარნახში შექმნილ ახალი რეგოლ. პიესებით.

საკურობა შექმნა აღმოსავლეთის და განსაკუთრებით აღმოსავლეთ თურქულ ცხოვრების შესაფერი დეკორაციებისა, ტანისამოსებისა და სხ. ამ მხრივ საქმე ისე უნდა მოეწყოს, რომ სულთანის ან შაჰის სასახლე არ წავაგედეს პარიზის სოლონი და ყარაბაღის ბეგები არ გვაგონებდენ ქართველ თავადების ტიპებს.

ყველა ამის შემდეგ, რასაკვირვებოდა, დიდ საზრუნავ საქმედ არის გადატყეული ნივთიერი მხარე თვით მსახიობებისა. უკეთუ მთავრობის მიერ თურქული დრამაც ამ მხრივ არ იქნა ვათანასწორებული სხვა თეატრებთან, წავაგედეს მრულით იგი შარის ვერ წავა. იმედია სამკოთა ხელისუფლება, რომელიც დღეს დიდს ყურადღებით ეყრბოდა ყველა ერის უმცირესობის კულტურულ საქმეს, თურქულ თეატრის წინამსვლელობის ცდას არ ჩაკლავს სათავეში და ხელს შეუწყობს მის განვითარება-აღორძინებასაც.

ამ რიგად განზრგებულ თურქულ დრამის მსახიობებს კი მიეცემათ შესაძლებლობა, რომ თავისი კულტურული და ჩამორჩენილი ხალხი უკიცობის ჭოპიდან ჩქარა გამოაყენანონ და ისტორიის წინაშე ვალი მოიხალონ.

დ. ჯაბაროვი.

რეპოლიუციის მსხვერპლი

5 წლის წინათ, 15 ივლისს, ინგო-სელებს მართვა-გამგეობისა და ბატონობის დროს ქ. მათიშია სატუსალოში არამეტრულებრივ და საისტორიო ამბავი მოხდა... ამ დღეს ინგლისის მთავრობას სიკედლით უნდა დაესაჯა სრულიად ახალგაზრდა 22 წლის გულიად ყმა-წყვილი, უშუაზიო რიანი, სიცოცხლით და ჯანით საესელი ალექსის ძე მიქელიაშვილი.

დღით 8 საათზე ილიას საკანს მიადგა ინგლისელების ათეული ჯარისკაცი და გამოუცხადა: „აღვი და წამოდიო...“

ილიამ კარგად იცოდა, კარ ნიშნავდა ეს ბრძანება. ადგა, ჩაიცვა, გაუღეს კარები და გამოვიდა თუ არა პირველ კარიდორშივე გააფთრებული ემგერა ერთს ინდუსულ ჯარისკაცს, წაართვა ხელდან თოფი და იქვე,

კარიდორში, ხუთი-ექვსი ინდუსელი დაშინილად და სა-
არაოდ დასახინრებულნი წააქცია. დანარჩენების შემხარ-
ავ ყვირილზე 50 ინდუსელი მოვიარდა და რა დინანხეს
თავგანწირული და გაცოვებული ყმაწვილი, ღარი ინდო-
და არავის, დაქერა და თოფის წარბოვება შეუძღვებლად
დინანხეს, დუშონეს ყველამ თოფები და ათეული ტყვი-
ით გაუფემირეს გული... დახურტეს თავის საკანის კარი-
ლორში...

ვინ იყო ილია მიქელიაშვილი? რატომ გახდა ის
რევოლუციის და ინგლისელების მსხვერპლი?

ყველას ახსოვს, რომ დენიკინის ღენერალი ნათიევი
ბათომში შეუღდა ქართველ მოხალისეთა ჯარისკაცების
შეკრებას.

ილიას ბავშობიდანვე ჰქონდა გულში ჩანერგილი:
მეფისა და მისი წესწობილების სიმეფლიო, მამის ციმ-
ბირში გადასახლების გამო და ამის სამწუხარო შედეგე-
ბით—ილიამ საყვარელი დედა, და-ძმანი, ამ რევოლუცი-
ის ვაჟო, ზოგი ციმბარში და ზოგი აქ—თავის სამშო-

ბლოში უდროვოდ მიაბარა მიწას... ყველა ამანა და სხვა
მრავალმა გარემოებამ ილიას გვირული სული გაეღინთა
რევოლუციის მონაპოვართა დაცვის სურვილით.

ამიტომ, რა თქმა უნდა, დენიკინის სარდლობის მი-
სახმარებლად, საქართველოში ჯარისკაცების შეკრებას,
გულცივად ვერ შეხედებოდა და აშუთოდებოდა...

მან გადასწყვიტა შური ეძია მარტო ღენერალ ნა-
თიევზე, და ამ გადაწყვეტილების სისრულეში მოსაყვანად,
ის გავიდა ნათიევის საყვარელ სასიერო ზღვის პირათ,
ლდ ბულვარში.

დღით, საათის 12 ზე, ღენერალი ერთ ქალბატონთან
თავისი აღიუტანტის თინხლებით გამოვიდა სასიეროდ.

ილიამ, მოუახლოვდნენ თუ არა მოსიერნიანი, თავი-
სი უწყუარო თოფის ექვსი ტყვია ესროლა და გაუღდა
გას.

გასროლილი ტყვიებიდან სამი ღენერალს და სამი
ადელუტანტს აღმოაჩნდა ტანში გაყოლილი, რომლებიც წა-
ქცევამდი მოკლდნენ, ხოლო ქალი კი უვნებელი გადაჩა-
ბულვარო, რომელიც სასეც იყო ხალხით, ამ საში-
ნელმა დაუფრებელმა და მოულოდნელმა ამბავმა ძლიერ
გააოცა, მკვდრების გარშემო შეჰყარა და დააფატურა.

ადგომარბოვ აღმინისტრაციასში საინდლიაც ეჭვი
დაიბადა ილია მიქელიაშვილზე, დაუწყეს ძებნა, მაგრამ
საოკუბაციო ზონაში ის ვერ აღმოაჩინეს.

ილია დროებით გადარჩა.

მეორე წელში სრულიად უდანაშაულო საქმეზე, შე-
მთხვევით, ილიაც დაიპირეს და მიუხედავად იმისა,
რომ მთელმა რაიგმა საპატიო მოწვევებისმ ილია გააბარ-
თლეს, ინგლისის სარდლობის წარმომადგენელმა, ბათომის
გუბერნატორმა, კუკოლისმა, თუმცა მას ტვილისში მყოფ
ინგლისის ჯარის უფროსმა კორნაც მისწერა არ დაეხე-
რიტა მიქელიაშვილი, მაგრამ გიჟურ და შეუბრალებელი
ინგლისელი ვერაფერმა ვერ მოარაგულა და ილიას საცო-
ცხლის გამოსაღმების დროს უდანაშაულო ჯარისკაცებზე
უშხვევრალა...

კ. თავართქილაძე.

10 ივლისი 24 წ.

პატარა ნაწყმები

ჩვენში სიმართლე ტყუილად დ რგობს,—
ის ცხოვრებაში არაფრად ვარგობს:
ვერაიენ ხმარობს, ზედმეტად ბარგობს,
მხოლოდ მის სახელს სუყველა ხარბობს...

გ. შინატხელი.

უცხოეთის ხელოვნება

მეიერხოლდის ახალი დაღმა (ად. ე. პოდგაეც-
კისა). ამ პიესას დიდი ხნის განწავლობაში ამხანდებდა
მეიერხოლოდი. დადგმის მთავარი, დანიშნულება იყო—ავი-
ტაცია. მას სთვლიან ყველაზე უფრო რთულ წარმოდგე-
ნად, რომელიც კი მოუცია მეიერხოლდს. სიზოთულ გა-
მომდინარეობს იმ სიხალისა და მოულოდნელობისაგან,
რომლებიც ახასიათებენ ამ წარმოდგენას. უწინარეს, რე-
ჟისორმა მიმართა ამ პიესისათვის **მოდრავ კედლებს**
(les murs mobiles), რომლებს საშუალებით წამადუფურ
აცვლება მოქმედების ადგილი. ამ შემთხვევაში მოძრავ
კედლებს ახალი მომენტები შემოაქვს სცენის ხელოვნე-
ბაში: ის, რაც კინოს კუთვნილებას შეადგენდა მხოლოდ
ახლა სცენისათვის შეიქმნა ხელმისაწვდომი: —დგმის პრო-
ცესი. საყურადღებოა აგრეთვე, რომ მეიერხოლოდმა შე-
მილილი მრავალი როლი ერთი და იგივე მსახიობისათვის,
—ად. ე. შინ 95 როლია; აღმსრულებელი 44 მსახიობი.
წარმოდგენის მთავარი მომენტებია აგიტაცია: სამ ეკრა-
ნაზე იწერება სააგიტაციო ლოზუნგები და მოქმედების
განმარტებანი. ბეგრის აზრით მეიერხოლოდმა ამ დადგმით
თავი ისახელა არა მხოლოდ როგორც რეჟისორმა, კიდევ
უფრო როგორც აგიტატორმა. საერთოდ ად. ე. შინ დიდი
მიღწევაა მეიერხოლოდისა, როგორც ტენიციის, ისე მისი
იდეოლოგიის მხრივ

ფლორენციის წიგნის გამოფენა. იტალიის მთავ-
რობამ მოიწვია რუსეთის სახელგამოს ღენერალის გან-
ყოფილება ფლორენციის წიგნის მსოფლიო გამოფენაზე
მომავალ 1825 წელს. გასული წლის გრაფიული ხელოვნე-
ბისა და წიგნის გამოფენამ ფლორენციაში დიდი სახე-
ლი მოიხვეჭა და ყველა ქვეყნების ყურადღება მიიპყრო.

61608 ჩხლაძე.

ახალგაზრდა მწერალი, სახალხო თეატრის მსახიობქალი, ქუთაისის დრამატული დასში მოწვეული. სცენაზე გამოვიდა 1919 წ. ქუთაისში, შემდეგ ტფ. სახ. სახლში მუშაობდა. მისი როლებია: ლუბია—„ორი ობ“, ოლი—„დღ. ჩვ. ცხ.“, დორითეა—„მეფის დღაქა“, მარია—„კოლცა“, ელიზა—„სიყ. საზღ.“ და სხ.

უწინდელი ხალხში მძაფრად ჩაითესა.

თუ ეინვე მოისურვებს ამ ლექსის დელამბატორობას, მან უნდა უწინდელი ნაბეჭდით იხელმძღვანელოს, (ნ) და ჯერ ასე უნდა შეასწოროს და შემდეგ წაიკითხოს... ამას მოითხოვს როგორც ავტორის, ისე მკითხველის პატივისცემა. „ერთი წვეთი თაფლი“ ხალხური ლეგენდაა და ეს ლეგენდა ისე თანისთანობით ვითარდება, რომ არამც თუ ასეთი თვალსაჩინო შეცდომები, უბრალო ბზარიც კი უახრობას შეჰქმნის.

არ ვიცი რას მივაწერო ასეთი დაუდევრობა: ლექსის ვადაბეჭდვაზე პატრონს არა ჰკითხავენ, ჰპედავენ უამრავ შეცდომებით და ამ შეცდომებს წიგნის ბოლოში (სადაც „კორექტურულ შეცდომებს“ განყოფილებაა) არ ასწორებენ; ავტორის სახელს „ოვანეს“—**მანუაელ** ნათლავენ, აგრევე შემდგენელს დაიწყებია მთარგმნელს გვარი, მაშინ როდესაც იმავე ავტორს დაცინვით იხსენიებენ წიგნის წინასიტყვაობაში.

მეტი პატივისცემა პოეტებს. ი. გ.

X წერილი რედაქციის მიმართ

„რევოლიუციონური დეკლამატორი“

ამ წიგნში სრულიად დაუკითხავად „არის“ გადაბეჭდილი ოვანეს თემანიანის ლეგენდა: „ერთი წვეთი თაფლი“. ამ დაუკითხაობას „ჯანი გვარდეს, მაგრამ ეს ნაწარმოები ისე მახინჯად არის გადაბეჭდილი, რომ არ შემიძლიან ჩემი აღმოფხვრა საჯაროდ არ გამოვსტევა:

დაბეჭდილია (იხ. გვ. 160):

„მაგრამ მწყემსის შარი მურა
კაბასაქენ გაეშურა!“

რა აზრი გამოდის აქედან? რა „შუაშია ან „შარი“ ან „კაბა“?

უნდა იყოს:

მაგრამ მწყემსის შავი მურა
კატისაქენ გაეშურა.

დაბეჭდილია (იხ. გვ. 164):

„თავს დაგვეკა უტბად მები,
აზნაურო, მუშავ, გლახო!“

უნდა იყოს:

თავს დაგვეკა უტბად მები,
განადგურდა მთელი მხარი
აზნაურო, მუშავ, გლახო!

დაბეჭდილია (იხ. გვ. 165):

„და მისდევდა
წელსა წელი
უწინდელი
ხალხში მძაფრად ჩაითესა...“

რა „უწინდელი“? რა ჩაითესა ხალხში მძაფრად?

უნდა იყოს:

და მისდევდა
წელსა წელი
მაგრამ ხევდა

გმითხველთა ხვა პრკვიწნიილან

რა გინდათ?

მკრთალი იერიშები... დაქანგული ხმლებით... ვინტომომზობლ არტოლერიის დერამკრთალი ურმანდების გრიალი... სარდალი ულაშქრით და მუუსამამო პროტესტი.

თითხმეტი წელი ბევრის მთქელაია... თითხმეტი წელია რაც იოსებ იმედაშვილი და მისი ჟურნალი ემსახურება ქართულ კულტურის საქმეს. თითხმეტი წელია რაც მშვიერ-მწყურვალნი რედაქტორი თავის დასტრიალუმს ლიტერატურულ განმს. თითხმეტი წელია რაც იგი ჩირაღდნით ხელში სდგას ქართულ კულტურის სამხვერლოზე და გზას უნათებს მშობლიურ კულტურის მოყვარულთ. თითხმეტი წელიწადაა რაც მან მაღლა ააფრიალა ქართული ხელოვნების დროშა.

„თეატრი და ცხოვრება“—ეს ერთადერთი სათეატრო-სახელოვნო ჟურნალია საქართველოში, რომელიც ყოველ პარტიულობის გარეშე სდგას და იგი ამის პირნათლად ასრულებს. და დღეს-კი, როდესაც ამ ჟურნალის გარეშე იკრებებიან ქართული კულტურის მოყვარული ახალი თაობა და ეძიებენ სულიერი საზრდოს, ამ დროს მის წინააღმდეგ „ულაშქრო სარდალი“ ამოქმედდეს და-ეანგულ არტილერიას მკრთალი ყუმბარები.

რა გინდათ ბ-ნი კოწი! რა გაწუხებთ? ორატორული მანერა ამ ჟურნალის გარეშე გინდათ გამოიჩინოთ თუ რა?

„თეატრი და ცხოვრება“-მ პროვინციაში ღირსეული ჰპოვა გამოძახილი. მან ნღობა დამისახურა. მომავალი თაობა მასთან ვიქნებით.

თქვენ ვი ბ-ნი „ულაშქრო სარდალი“ შორს ჩვენ გან თქვენი ქანგინი არტილერიით.

დ. სურამი.

პოლი კუჭუხიძე.

სათაბტრო მიმოსნიოვკა

სახალხო თეატრში ქართ. დრამა „ჯეორჯიანი“-ს სახით უკვე შეუდგა მომავალი სეზონისათვის მუშაობას. ჩამოვლილიდან და გაძლიერებული დასი. შესდგა რეპერტუარი, ჟიურატისგანა ენიჭება ორიგინალურ პიესებს, რევილიუციონერს და კლასიკურ-რეალისტს. გადიდდა ნაბიჯები, რომ დაარსდეს სახატეტრო სალონი, რომელშიაც შევლენ ხალხური დრამატურგები, მწერლები, პოეტები, მხატვრები და კრიტიკოსები. აქ მსახიობებთან და რეჟისორასთან ერთად იქნება წყაიბული და გარჩეული დასადგენად განზრახული პიესები და შეფასებული უკვე დადგმული, რომ ფართე აუდიტორიას მიეცეს საშუალება გამოსთქვას თავისი აზრი პიესის დადგმას და განსახიერებაზე, თეატრის დარბაზში ჩამოვიცილება სათანადო ყუთები — მწერლებს, სახადებთან, ამრავლათ ვიფთოიანდებდა მწერლობა, სახიობა, რეჟისურა და აუდიტორია. პერიფერიებიდან სახალხო თეატრები აბამენ კავშირს ცენტრთან მთლიანი რეპერტუარის შესაქნელად და გეროდ წოდებულ „ხალტურის“ ასალაგმავად. ცენტრი უწყეს როკორც იღებურ ხელმძღვანელობას, აგრედვე უგზავნის პიესა-როლებს და სადაც საკირია ხელმძღვანელ მსახიობ-რეჟისორს.

რომ სასტრუველ ტემპით მიმდინარეობდეს კობრაორცია „ჯეორჯიანი“-ს მუშაობა, დანატებით არჩეულია პრეზიდენტო მტვილი მოღვაწე მუშების: ვ. თვანთაშვილი, ვ. რაქვიაშვილი, მ. თუშნალიშვილი და მსახიობთაგან გ. თახიშვილი.

„ჯეორჯიანი“ მოუწოდებს ყველა ხალხურ მსახიობთ და სკენისმოყვარეთ, რომელდაც სურთ 1924 — 5 წ. სეზონში იმუშაონ სახალხო თეატრში, ელგებ განუცხადონ წერილობით პრეზიდენტო, მისამართა: პლესხაივის პრ. № 102, სახალხო თეატრის ქართულ დრამის კანტორა. დაისი მსახიობნი ამ ეამათ შეგებულბაში არიან გრთის თვისი, ყოველდღიურ მუშაობას აწარმოებს უგზავნი-ლითი და საქმეთა მმართველობა.

წითელი თეატრი პროლეტკულტის თაოსნობით დ. კობახიძის რეჟისორობით დაფუძნდა სახალხო სახლში. მოქმედებს დაიწყო მისის 1. წარმოადგენს ევკარანის „პირრაჟა“. პიესა გადაკეთებულია, შიგა და შიგ ზოგი ისეთი რამაა ჩამატებული, რაც ატაროს, აღბად, არც კი უყურია. დაიდგა ახალი ყვილი (მოქმედების ნაწილი ხალხში და ორკესტრში). ახალგაზრდა ამოსარულტებელი შორის ნიჭიერი სკენის მოყვარეის სჩანან. სკენის მოწყობას ეტყობოდა სიახლე, პიესის მომზადება, წარმოადგენას მიტენობით ხასიათი ჰქონდა, აღმსრულებელთ — ყვლბ პათოსი.

წინასწარი განზრახვით მიკოწიწებული სიტყვები და ადგილები, მისათხ ყალიბი პათოსის რომ ჩამოწმარდეს, ამავე ძალთა შესრულებით ეს პიესა სახალხო თეატრის რეპერტუარში საპატიო ადგილს დაიჭერს.

უსხავანო.

ქუთაისის თეატრის მომავალი მთავროს 1924—25 წლის სეზონის დასის შედგენა მთავრობამ ისევ იუზო ხარალაშვილს მიანდო. გასულმა სეზონმა ნათლად დაამტკიცა, რომ ქუთაისის თეატრად ორსიბიბა არ შეუძლიან. ყოველ წარმოდგინას ხალხო აუტრბებელი ესპერტო და ნისამოყვებელი მსახიობთა დამაშთ და დადგმით უყან ბუნდობლივად. სამწუხაროდ უნდა ადვინწნით, რომ ქუატრის მიერ ნაკლები ყურადღება არის ქუთაისზე მიქცე-

ლი. ამის გამო ი. ხარდალიშვილმა შეამდგომლობა აღძრა, რათა ქუთაისის დასი აკადემიურთა იქნეს ცნობილი და მსახიობთ მიეცეს წლიური ჯამავგრო, აგრეთვე თიხთვა ერთდროული თანხა ახალ დეკორაციების შესაქნელად და სი და რეპერტუარიც თითქმის შედგენილია.

საბავშვო მწერლობის საღამო იღ. სინარულიძის და მიმქარლის გაიბარა 10 ივნისს, საშუაბათს, რუსთული თეატრში. საღამო დაიწყო 6. მიუყავაშვილის მიოვე და მკაფიო სიტყვით, რომელშიაც მან აღნიშნა, რომ ჩვენში საბავშვო მწერლობა მოკლებულია მშობლებსა და აღმზრდელების სათანადო ყურადღებას: საბავშვო მწერლობას არაიენ არ უსინჯავს კბილს, არც არაიენ არაიეთარ საზნოს არ უყენებენ. ვილაც, რალაც სი სწერს, როგორს — ეს მით არ აუწყებენ. მოხსენებელმა ხაზი გაუსვა საზოგადოების ამ გულგროობას. აღნიშნა, რომ საბავშვო მწერლობა პირველად მართვენ ასეთ საღამოს, პირველად გამოაქეთ საზოგადოების სასწავლო წინაშე თავისი შემოქმედების ნიმუშები.

— დეე, ეს საღამო იყის საბავშვო მწერლებისა და საზოგადოების დაახლოვების და თავგანძობის დასაწიოსად, დაათავა სიტყვა მოხსენებელმა.

შემდეგ დაიდგა გ. ვანიძის ოპერა „ოქროსი თვათი“ — დან მეორე მოქმედება მისივე ხელმძღვანელობით. საჭმოდ რთული ოპერა პაწია ბავშვებმა გასაკრეცილი ხელოვნებათ ჩაატარეს. ბოლოს გაიბარათა ლტქების და მოთხრობების დეკლამაცია, დრამატიატია.

ნაკრები ყრბების სიტოცხლთ საგზე, მკვირცხლი მოძრაობა და ხმები სიტოცხლეს და სხხარულს უღვიძებდა მსმენელთ და მაყურებელთ. საღამო 11 საათზე დასრულდა. ხალხო სკამოდ დაესწრო.

დასწერა.

ავღაბარის მე-4 შრომის სკოლაში ივნ. 14 ამავე სკ. მოწაფეებმა წარმოადგინეს: 1) „სამწილი შურის ძიება“, 2 მოქმ. (შალვა ლეგვაძე, გ. მრეველიშვილი, ქალ. ხატიაშვილი, გ. ზუციშვილი) და 2) „სკენა რედატეაში“ 1 მოქმ. სკ. წერეთლისა. რედატორის როლი შესრულა მოწაფეთა დრამ. წრის ხელმძღვანელ-რეჟისორმა ლონგ. ლომოთიძემ. ამ სკენამ დადი მხიარულება გამოიწვია მაყურებელთა შორის. განსაკუთრებულ ყურადღებას იქცევდა ფურტურისტის როლში ლევან აბაშიძე, სუფრარისტის — თამარა გომელდერი, ასითამწყობის — ლალიაშვილი, ქართული მსახიობის — ვანო ბელიაშვილი, მერარტის — არ. შამშელაშვილი, უფნობის — გ. ზუციშვილი და სტოდენტ — გ. ბეგაშვილი.

წარმოდგენამ კარგად ჩაიარა. მოწაფეთაგან მოწვეული იყვნენ — განსაკუთრებით მოწაფეთა მშობლები და მსწავლეებენი.

წარმოდგენის დაესწრნენ აგრედვე განათლების კონსარიატის წარმომადგენლები კვირკველი და სხ. წარმოდგენის დაწვერის წინ დაიდგა ცოცხალი სურათი „ინტერნაციონალის“ სიმღერით შ. ხატიაშვილის ხელმძღვანელობით.

წარმოდგენის გათავების შემდეგ დიდ დარბაზში გაიბარათა ცეკვა-თამაში, რაც უ სრულდა ღამის 2 ნახ. საათზე.

ამ სკოლის მოწაფეები ხშირად სდგამენ წარმოდგენებს და კარგი იქნება, თუ დახმარება აღმოჩნებათ ტანისმოსის და დეკორაციების უფსსით დათმობით, რათა უფრო დაუმრკობლებივ მექმლთ წარმოდგენების მართვა.

მოსკოვში მცხოვრებ ქართველ ხელოვანთა ყოფაცხოვრებაში უკანასკნელ ხანებში ორი დიდი მოვლენა მოხდა: 1. შალ. დადიანის იუბილე (მაისის 14) და 2. ვ. მკვიდრშვილის გარდაცვალება (მაისის 19), რამაც მიიღო მოსკოვის მორწინავე საზოგადოებას გლოსის ძაძა გადაეფარა. შ. დადიანის იუბილე დიდის ზეიმით გადაიხადეს. წარმოდგენილი იქნა იუბილიარის „გუშნისდღენი“ (2 მოქ.), „გვეგეჰკორი“ (1 მოქ.). რუსის გამართულმა მსახიობქალმა იაბლოკინამ შეასრულა ზეინაბის მინოლოგი („ლაოტი“-დან), ლაიო მესხიშვილის ასულმა ნინომ—კინტოს კუნძულები (კინტოს ტანისამოსში), იყო სიმღერებიც. მიიღოცეცეც იაბლოკინმა, ალ. სუმბათაშვილმა-იუჟინმა (წერილობით), მოსკოვის ქართველებამ (ოქროსი ძვირფასი სათით ძვირფასი), მსახიობ ქალმა მ. ქილარჯიშვილმა (რომლის სიტყვამ მთელი დარბაზი მოაჯღაღო, რის გამოც დიდი ტაშით დააგვილოდეს), სტუდილებმა, სტუდენტებმა და სხ. ამ მოვლენას მ. ქილარჯიშვილის სიტყვის ზოგი აღვლიტობა. შემდეგისათვის მოვაწვდით ალ. სუმბათაშვილის და სხ. წერილებს.

მი—ველი.

სამტრედიის რკ-ჯგზის კლუბში სამტრედიის პარტკომის თაოსნობით გორის სასარგებლოდ გაიმართა საღამო შემდეგი პროგრამით: წარმოდგენა, ალგრა, ცეკვა და სხ. მამაგიშვილი იყო „დრამატული გაძვგვის წყვირი“ ივ. გამარალიძის. მონაწილეობდნენ სამტრედიის დამა. წრე. ზ. ურუშაძის რეჟისორობით. პიესა მშენებელი ჩაატარეს, განსაკუთრებით კარგი იყვნენ: კაკო ზაზთარაძე (დრამატული გაძვგვის წყვირი), ზ. ურუშაძე (მეორე პოეტი), ან. მამაგიშვილი (ლოთი), გვიშანი (ენა ბეღ), ლიუბა ხუჭუა (დელ), ივანე კიკაჩიშვილი (მეორე), ვ. შვაციანი (ქველ ტყვილა) და მ. ბერიძე (ლოხა ბეჩისისა). ეს უკანასკნელი ნამდვილი ხელოვანი, მშენებელი ხმა, მიხე-რა-მიხემა და ბუნებრივი თამაში აქოხს. სასტრედილა იგი სცენას არ ჩამოშორდებოდა. დანარჩენები ხელს უწყობდნენ საერთო მწყობრ თამაშობას. ხალხი ბოლომდე დაესწრო. სტუმრები მეორე დღის დილის (ცხრა საათამდე) ლხინობდნენ და შემოსავალიც კარგი ჰქონდა. საღამოს განაგებდნენ: ირ. ბოხუა, ვარკაწა ჯანჯულია, ემხარე-ბოდენ: პ. ასათიანი, თ. ნიკოლაიშვილი და სხ. ახალგაზრ-დანი და მანდილოსანნიც, რომლებიც დიდი რაოდობის ღირსნი არიან. ერთ ნაკვს კი ბუნად მიაჭვიოს რეჟისორო-მა ყურადღება—ეს ის არის, რომ დედის შემოყვანა ქალი-შვილი სცენაზე უსიტყვიო და ეს უკანასკნელი ყოველივე დიდის ლაბარაჟე იცინოდა. შემდეგში მე მეოთხე ამ მხარეს მიაჭვეს ყურადღების რეჟისორი.

ირ.—ა.

ახალციხეში ივლისის 12-ს, ლენინის სახელობის მუშათა თეატრის ტფ. სოხბერ დრამ. დასის მსახიობ ლეონ ერანიანის რეჟისორობით წარმოდგენილი იქნა „სოხბერი ენაზე მუსიკალური 5 მოქ. დრამა სათათნოვა“.

დრამის სიუჟეტი აღებულია საქართველოს ცხოვრებაზე (ტრეკლე მეფის დინასტია).

სათათნოვა მოხეტიალე ხალხური აწუთია. სასახლეებსა და კარდაკარ სათაურით მცხოვრებით ატკბობს თავისი მომხიბლავი დაცკრა-სიმღერით.

საქართველოში უწინდელ დროში ხომ მრავალი იყო ასეთი აწული-მესტეროული სახით.

ბუნებრივია, რომ ყოველ ერს უპირველეს ყოვლისა უყვარს და წმიდათა-წმიდით მიიზიან თავისი ეროვნულ ავლა-დიდება. ჩვენც უღრმესი სინახელი ვიგრძენით, როცა აინად ფურდა და სცენაზე გამოჩნდნენ ქართულ ეროვნული ტანისამოსში გამოწყობილი (ქულუჯა, ჩიხა, ჩიხუა-კობა—ლერჩაქი) მორთულ-მოკაზმული ორივე სქესის მსახიობნი.

ლაშხათ იმღერეს ქართულ ენაზე „გაფირიდი შაკო მერცხალთა“.

მოქ. აბგარიანს, რომელიც ასრულებდა სათათნოვას როლს, ხმა პილიტობდა, არა-ქართველური იერის იყო. გაეფარჯიშებოთ ამ ნაკვს აიცილებს.

საუცხოვითი შეასრულა სინას როლი ქალ. ასტ-ლიკ ერამიანმა. მშენებელი, მომხიბლავი ხმა ქალ. ავარდლე უნაწკლა. შეასრულა შუშნაის როლი პ. ფრანქემ. დანარჩენი მსახიობნიც ხელს უწყობდნენ საერთო ანახარს.

წარმოდგენის დაესწრნენ ქართველებიც და ორი-ოღე რუსიც. მიიღველი ყველასათვის ხელმისაწვდომი იყო: 1 მ. 50 კ.—30 კაპეკიამდე.

სასენ მოქ. ლეონ ერანიანი არ არის განსჯავლული ფულის სიყვარულით, რომ ჯიბე გაისქელოს, არამედ მისი აზრია, რომ ადგილობრივი სომხის სათავადოება, რომელიც გამსჯევაული მესჩანურ კარაკეტელობის სულისკვეთებით, ნულ-ნულა მიაჭივოს ხელოვნების ტაძარს—თეატრს, გადაუშალოს მას, როგორც სომხის ერის, ისე მუხობდელ და უტხო ერის ყოფა-ცხოვრება. დარჩება ენკენისთვემ-ლი. განახალული აქვს ქართულიდან სათათნოვანი პიესების დასცენა.

აკვლე გურგენიძე.

ქ. თელავში ივლისის 15-ს დაიღვა კოტე ქელი-თის „თანამედროვე ისტორიული დრამა“ 3 მოქ. „ქართველები ჩინეთში“, რამაც საზოგადოებაში გამოიწვია უკმაყოფილება თავისი შესაბამისობით. მასში არავითარი პარზონა არ არის დაცული და უბრალო სიტყვითა თამაშა. მოქმედებას და მოქმედების შორის დიდი საზღვარია; თუ არა ზოგიერთ მსახიობის თამაშს, მიმიკას და სიხალისის შეტანას, ვივლებდით რაიმე ღირებულმახე. ქელთის რეკოლოუციონერი გიმერტი ძალიან მოისტრტბდნენ; რეკოლოუციონერობა პიესას შეეუტყო მხოლოდ მაშინ, როდესაც სცენაზე გამოვიდა რევაზოვა; ყოველი მისი მოქმედება, გამოთქმა, ნერვების დაქიმებლობა იყო სწორე და დამამტკიცებელი რეკოლოუციონერობის. დი-დი ყურადღება მიიჭკიეს თავიანთი თამაშით ჩინებებმა, განსაკუთრებით ბაბაევმა, რომელმაც თითქმის ინსანამე-ლი პიესა. ავტორიც კარგი იყო ხეყსურის როლში. გელე-ხის როლი საკვად შეასრულა ვანო მოსეშვილმა. ყველას გრიმები შესაფერად და კარგი იყო, ორს სასულიად არა ჰქონია.—როტომე..

მომავალი.

სოფ. ხაშვის ახალგაზრდთა წრე ცელომას ახალი რამ შეიტანის თავის სოფლის ცხოვრებაში, ხელი შეუწყოს გლეხობის კულტურულ განვითარებაში, რაიც აღტაცებას იწვევს, გარე-გახეთის გლეხობას არ ახმოს როდესაც ადგილობრავი გახეთი ჰქონილეს. დღეს კი ეს შესძლეს. თუ ყველან არა, ზოგიერთ მორწინავე სოფლებში მაინც ცელომან დარჩინო ადგილობრავი კელლის გახეთი. ასეთი გახეთი გამოვიდა სოფ. ხაშვშიც, რომელსაც უწოდეს სახელი „იორა“, სახელი იმ მდინარის, რომელიც ჩამოედის მის გვერდით. მწიშნეწელობა ამ კელლის გახეთისა დღით დღევანდელ ჩვენს ცხოვრებაში ადგილობრივი გლეხობისათვის, რადგან იგი სათავე იქნება მათი ცხოვრებისა. ვა-ზეთს მიზნად აქვს უმთავრესად აღინშინოს და გამარჯვეს ადგილობრავი ყოფა-ცხოვრება. მაშ, საღამო და გამარჯვეს ხაშვის ახალგაზრდა წრეს, როგორც კულტ-ავანგარდის და ვესულებე მტრის მწიწნობით მუშაობას სოფლისათვის. გახეთი „იორა“-ს რედაქციის თაოსნობით ამ მოქლე ხაშვი გაითათება ხაშვის თეატრის 30 წლის შესრულების იუბილე.

მასი.

ქ. ჯუთაიის მუსიკალური სპეციალური (მოკლე ანგარიში)

1923—24 სამოსწავლო წელიწადს, პირველ ნახევარში სწავლობდა 207 მოწ. ეროვნების მხრივ: ქართველი—170, რუსი—26, სომეხი—3, ებრაელი—3 და სხ.—5. სულ 207 სპეციალ. მიხედვით: რიალის კლასში—138, სიმღერის—24. ვიოლინის—27, ვიოლინეტოს—4, სავალდებულო რიალიზე—40, თეორია-სოლოფეიჯის კლ. ქართველზე—60, რუსულზე—17, ჰარმონიაზე—8, საორკესტრო კლ.—14, სულ: 332 მოწ.

სამუსიკო ტენიკუმში ამ წელიწადს დაარსდა: მოწაფეთა მომღერალთა გუნდი, სიმღერის ანსამბლი, საორკესტრო კლასი და სალოტბარო კურსები, რომლის მიზანია შექმნა სიმღერის მასწავლებელთა კადრისა, როგორც ქ. ქუთაისისათვის, აგრედვე მთელ დასავლეთ საქართველოსათვის.

მასწავლებელთა შეზღვევა—14 კაცია, საქმის მწარმოებელი და კლასის ყურის მდებელი—1, დარაჯე—2.

სპეციალობის მიხედვით მასწავლებელნი იყოფიან: სპეციალურ ფ. 3. კლ.—6, სავალდებულო ფ. 3.—2. სულ 8 პიანისტია, ვიოლინის კლასში—2. cello—2, სიმღერის კლ.—1. საორკესტრო კლ.—1, სულ: 14 კაცია. ამ რიცხვში თეორიის კლასში ასწავლის—2 მასწავლებელი, მომღერალთა გუნდს და სალოტბარო კურსებს—1 მასწ. ეროვნების მიხედვით მასწავლებელნი იყოფიან: ქართველი—3, რუსი—7, გერმანელი—1, სომეხი—1, პოლონელი—1, ჩეხი—1. საქმის მწარმოებელი და დარაჯე-ბი სამივე ქართველი.

მე-2 ნახევარში მეცადინეობდა 189 მოწ. ეროვნების მიხედვით: ქართველი—167, რუსი—15, სომეხი—5, ებრაელი—1, პოლონელი—1. სულ: 189 მოწ.

თავი დაინება მუსიკალურ ტენიკუმს 33 მოწ. მათში: 19 მოწ. თავის ნებით, 14 მოწ. ფუნდის შემოქმანების ვაშთ.

გამოცდების შედეგი: მისამზადებელ კურსზე იყოფებიან—34 მოწ. I კლ.—31, II კლ.—26, III კლ.—14, IV—10, V—12, VI—2, სამუსიკო ტენიკუმში ამ წელიწადს დასაბრუნდა ორმა ფ. 3. კლასში ე. ხ. სასლავესიამ—კლ. მასწ. ლ. ნაკაშიძის და ნ. მიხაილიძის კლ. მასწ. ე. ტლფიციასა. კულტურული მუშაობა სამუსიკო ტენიკუმისა: 1) საკონცერტო დარბაზი მორათოს ქართველ კამპოზიტორთა მიუსტიკით. უკვე შეენიღა შობა რუსთაველის მიუსტიკი, რომელიც საკონცერტო დარბაზის შესავალ ოთახში სდგას, მელოტონ ბალანჩიშვილის მიუსტიკი, საკონცერტო დარბაზში სდგას, როგორც კომპოზიტორისა და ამ ტენიკუმის დამაარსებლის, შემდეგ რიგში მიუსტიკი კომპ. პირველ დ. არაყიშვილისა, კომპ. პირველ. ზ. ფალიაშვილისა და კომპ. ნ. სულხანიშვილისა; 2) დაარსდა მასწავლებელთა მუდმივი სიმებიანი ვარტეტა, 3) გაიმართა 22 კონცერტი. 4) და და 4 დახურული მოწაფეთა კონცერტი სულ: 8 მოწ. კონც., 6—პედაგოგური, 2—სიმფონიური, 2—საერთო (ძმადოცტუნ.). 2—კამერულ 1—სამავგო სახლში 2 მაისს და 1—სამეფო კონცერტი წითელარბიულებისათვის.

მუსიკალური სწავლა-მეცადინეობა სრული ინტენსიურობით მუშაობით მიმდინარეობდა, კულტურული მუშაობა თვალსაჩინოდ და ენერგიულად იყო გახატული.

ილ. აბაშიძე.

რედაქტორ-გამომცემელი იოსებ ივალავაძე.

ფოტოგრაფია

მისი უპირატესობა

გადავიდა ახალ ბინაზე—რუსთაველის პრ. № 8, მუშათა სახლის პირდაპირ, ასრულდეს ყოველგვარ საფოტოგრაფიო სამუშაოს: იღებს პორტრეტულ, ჯგუფობრივ, შენობათა და სხვ. სურათებს, აღიღებს პორტრეტებს ფერადებით და სხვ.

შეკეთებს ასრულდეს რიგზე, ხელმოწერად. სურათების გადაღება ღლის 9 ს.—სიღ. 6 ს. ბეჭდ მოთხოვებ რეკლამისთვის ბეჭდადების

☞ სურათები ☞
4—3 ხ.

მიიღება ხელის მოწერა 1924 წ.
„თეატრი და ცხეობა“ - ზე
წლიურად 10 მან., ნახევარი წლით—6 მან., თითო ნომერი—20 კაბ.
ფილიური ხელისმოწერანი მიიღებენ 5 ზ და მათს პრემიას.
მისამართი: ტელიის, კომინტერნის (ყოფ. სასახლის) ქ. № 5. ოსებ იმედაშვილს.
რედაქცია ღლია: 9 3 დენ 5-8 ს-მდე.
რედაქტორ-გამომცემელი იოსებ ივალავაძე.

ორშაბათი 18	ახალი კლუბი (სასახლის ქ.)	ორშაბათი 18
აგვისტო		აგვისტო

პროლტარ მუშაკლასის ასოციაციის
ინიციატივით

გ ა მ ა რ თ ე ბ ა
კ ო მ ტ ბ ა რ ა ნ ა ს

40 წლის სამწერლო და საპედაგოგო მოღვაწეობის
სამატივხავეში

ს ა ლ ა მ ო

1. „დედაქაცის 1001 ცბიერება“—შალვა დადიანის და ელიო ანდრონიკაშვილის მონაწილეობით.
2. კამპოზიტორ სულხანიშვილის თხზულებანი: „მესტიურილში“ სოლოს შესარულდეს ოპერის მომღერალი ვ. ლორთქიფანიძე.
3. საკონცერტო განყოფილებანი: ოპერის პრემიერები: ლ. კავსაძე, ვენაძე, შავერშაველი.
4. კიანურულ დაუკრავს ცნობილი მუსიკოსი—ორიენტლისტი ალექსანდრე ოლანეშაშვილი.
5. პროლტარო კლუბები წაიკითხებენ ლექსებს.
6. ბარანა წაიკითხავს თავის ლექსებს.

ბილეთები იყიდება კასაში.
დასაწყისი საღამოს 9 საათზე.
პასუხისმგებელი გამეც ი. ზომლოძე.